

Szitakötő

Oldó, kötő lélegzés

Családi kötelékek

A szakóca és a nyele

Nézzük együtt...

Francisco de Goya képeit!

Megkötöm, eloldom

Boszorkánykötés

Ellenmese csomókról

Szerződéseim

A saját csapatom

KÖTÉS ÉS OLDÁS

Inczédy Tamás > HUSS	1	Szigeti Zoltán > ELENGEDEK, NEM ENGEDLEK...	28
Bene Zoltán > ELLENMESE CSOMÓKRÓL	2	Kovács Zoltán Tibor > AMI ÖSSZEKÖT, SZÉT IS VÁLASZT	30
Cseh Bianka > AZ IDŐ GYERMEKEI	4	Szemes Flóra Borsika > A BECSOMÓZÓDOTT KERT	32
Kapitány Máté > BOSZORKÁNYKÖTÉS	6	Sári Edina > EGY NYELVET BESZÉLÜNK	34
Victor András > OLDÓDÓ KÖTÉSEK	8	Varga Zoltán Zsolt > FAÉKKEL ÉS DARUSKOCSIVAL	36
Jámborné Balog Tünde > MEGKÖTÖM, ELOLDOM	10	Hollós Máté > OLDÓ, KÖTŐ LÉLEGZÉS	38
Csongor Andrea > KÖTŐSZAVAK; CSÓNAKOM	12	Z. Karvalics László > A SZAKÓCA ÉS A NYELE	40
Vörös István > KÖTELESSÉG ÉS SZESZÉLY	13	Lackfi János > A SAJÁT CSAPATOM	43
Taizs Gergő > MIELŐTT FELNŐ	13	Zantleitner Laura > ZOKNIK	44
Makó Ágnes > MOCSÓ	14	Janecskó Kata > KÁRÁSZ ÉS AZ ÁRVÍZ	46
Szabó Attila > MOTYÓ KIRÁLY BIRODALMA	16	Győri-Simon Dóra > SZERZŐDÉSEIM	48
Kelemen Tamás > CSALÁDI KÖTELEKEK	18	Búth Emília > LÁBUJJHEGYEN	borító3
Reszler Gábor > ZSINEGEK ÉS BILINCSEK MÁGUSAI	20	Fecske Csaba > CIPŐFÜZŐ	borító3
Vibók Ildi > SZŐ, FON, NEM TAKÁCS...	22	VARÁZSKÖTÉS	borító4
Szirmai Panni > Nézzük együtt... FRANCISCO DE GOYA KÉPEIT!	24	illusztrációk > Láng Anna, Török Eszter, Pap Kata, Benedek Virág	
Parapatics Andrea > NEM VÁLIK EL	26	mesék és versek hangos formában > soundcloud.com/liget	

Szerkesztők > Horgas Judit, Levendél Júlia
Grafikai tervezés > René Margit, Pákozdi Ferenc
Olvasószerkesztő > Bognár Anikó
Kiadja > Liget Műhely Alapítvány
Szerkesztőség címe > 1122 Budapest, Kissvábhegyi út 4-6.
E-mail > info@szitakoto.com
Internet > szitakoto.com / segedanyag.com

Nyomdai kivitelezés > Keskeny és Társai 2001 Kft. | ISSN 1789-4972
Terjeszti > Lapker Zrt

Előfizethető > közvetlenül a kiadónál, a hírlapkézbesítő postahivataloknál
és a HELIR-nél (1089 Budapest, Orczy tér 1.)

Előfizetési díj egy évre > 5000 Ft | Megjelenik negyedévente
Előfizetés > konyvportal.hu

An illustration showing a close-up of a hand in a blue sleeve tying a blue sneaker with orange laces. The shoe is on a foot wearing a red and white striped sock and a blue shoe cover. The background is a green and blue striped pattern.

KÖTÉS ÉS OLDÁS

Huss

– Nézd csak, ezt áteszem ide, azt meg keresztbe rajta, ezt áthúzom alatta, azt viszont nyuszifülben rá felül, de nem marad egyedül, mert emez követi őt, sőt, meg is pörgetem mind a kettőt, és csak flikk és flakk és huss – máris kész a masni! Hát nem fantasztikus mutatvány?

– Tényleg szuper! Én pedig kihúzom ezt, és huss, már kezdheted is előlről.

INCZÉDY TAMÁS

Ellenmese csomókról

Amikor híre jött, hogy a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlány fogságba esett, a legkisebb királyfi éppen nem tartózkodott otthon. A pókfoci világbajnokságra utazott, hogy szurkoljon a királyság csapatának, amelyet titkos esélyesként kezeltek a hozzáértők. Az öreg király először széttárta a kezét, csóválta a fejét, hümmögött is hozzá, meg dűnnyögött is keveset, fészkelődött a trónján, amit amúgy már az ükapja is kimondottan kényelmetlen alkalmatosságnak tartott, végül aztán úgy határozott, a középső fiú menjen kiszabadítani a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlányt. A királyné buzgón helyeselt, annál is inkább, mert az udvari lélekvájár szerint a középső gyerekek sorsa a legsanyarúbb, kivált, ha fiúk.

Így aztán a középső királyfi, hátán hátizsákkal, zsebében telefonnal, övén

paprikasprével útnak indult – persze csak miután föltöltődött az elektromos hercegi roller. Gurult, gurult, ki a királyi fővárosból, be a szomszédos városba, keresztül falvakon és kisvárosokon, egészen a tündérvölgy mellett elterülő dzsungelig, amelyben a herkópáterek és a kókók éltek. Azok a herkópáterek és kókók, akik elrabolták a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlányt. Azok a herkópáterek és kókók ugyanis, akik nem raboltak tündérlányokat, már elköltöztek a dzsungelből, s történetünk idején amúgy is a pókfoci világbajnokságon szurkoltak a csapatuknak, ha a középső királyfi hihetett a főürkésznek, aki a királyság legtitkosabb fürkészetét irányította.

A középső királyfi letámasztotta elektromos hercegi rollerét egy tiszafához, s halált megvető bátorsággal belépett a

dzsungelbe. Az előző évi nyári táborban telefonszámot cserélt a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlánnyal, sőt, abban is megállapodtak, hogy megosztják egymással a telefonjuk helyadatait, így a középső királyfi könnyedén rábukkant a tisztásra, amelynek közepén egy picike faházba zárták a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlányt. Se egy herkópáter, se egy kókó nem mutatkozott, így aztán a középső királyfi a faházhoz osont, belesett az ablakán, s látta nyomban, hogy egy székhez kötözve ott ül az elrabolt tündérlány, ahogyan az a filmekben lenni szokott. S ha már úgy, hát maga is hasonlóképpen járt el, mint a filmsztárok szoktak: betörte a faház egyik ablakát, s bemászott a keletkezett lyukon.

A legfiatalabb tündérvölgyi tündérlány kissé elkomorult, amiért nem a legkisebb királyfi jött el őt megmenteni, de igyekezett palástolni csalódottságát. Hiszen annak idején a telefonszámát is azért adta meg ennek a középső királyfinak, hogy rajta keresztül kerülhessen az öccse közelébe, akinek élete fonalát a magáéba csomózni kívánta. Hiába mondták neki, hogy azt a legényt csak a pókfoci érdekli, nem hitte. És most tessék...

Mindaddig sikerült elrejtienie a csalódását, amíg a középső királyfi a kötelekkel bajlódott, amelyekkel a székhez kötözték. Amikor azonban öt perc után sem szabadult ki, elege lett, lehullott róla az álarc, mérgesen toppantott, s megjegyezte:

– Az öcséd már rég kibogozta volna!

A középső királyfi nem ellenkezett, tudván tudta, hogy a fivére valóban úgy cselekedett volna, ahogyan a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlány mondta. Lehorgasztotta a fejét, s észre sem vette, hogy az elrabolt leányka kötelei egyszerre lehullanak, csak arra figyelt föl, amikor ismét meghallotta a hangját:

– Na, induljunk, vigyél haza!

A középső királyfi nem szólt egy szót sem, kimászott az ablakon, ahol korábban be, és föl sem tűnt neki, hogy a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlány bezzeg az ajtón lépett ki a tisztásra. Az elektromos hercegi rollerhez sétáltak, amely mellett egy kókó állingált, az orrát túrta és az eget kémlelte. A középső királyfi úgy érezte, elérkezett az ő ideje, előkapta a paprikaspréjét, s bőségesen fújt belőle a kókó arcába – szemébe, mire az sírva rohant be a fák közé, a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlány pedig olyat kérdezett, amitől a középső királyfiban végleg összeomlott nem egy, de legalább két-három világ:

– Te hülye vagy?

De erre sem felelt, csak föllépett az elektromos hercegi rollerre, s miután a legfiatalabb tündérvölgyi tündérlány kezét megérezte a derekán, elindult. Tündérvölgyig elértek, ott lemerült az akkumulátor. A tündérlány búcsú nélkül hazaszaladt, utoljára még a királyfira öltve a nyelvét, az öreg király középső fia meg hóna alá csapta az elektromos hercegi rollert, és hazakutyagolt.

Talán még mindig kutyagol.

Hacsak haza nem ért azóta.

BENE ZOLTÁN

Az idő gyermekei

Volt egyszer egy királyság, ahol az öreg király, Idő élt három fiával. A legidősebb Múlt, a középső Jelen, a legkisebb Jövő. A király ugyanúgy szerette mind a három fiát, és nem tudta, melyikükre hagyja birodalmát. Végül úgy döntött, próbára teszi őket. Aki a legügyesebben jut ki a Rettegett Rengetegből, az nyeri el a királyságát és azzal együtt a vagyonát.

A három testvér apjuk kívánsága szerint útnak indult. Félve léptek az erdőbe, ahol hamarosan találkoztak az első megpróbáltatással. Útjukat hatalmas, kidőlt tölgyfa állta el. Múlt és Jelen könnyedén vette az akadályt, hiszen Múlt a bölcsességét kihasználva egyszerűen átmászott a fatörzsön, Jelen pedig erőből duzzadva könnyedén átugrotta. Szegény kicsi Jövő

azonban nem tudott a nagy fán se átmászni, se átugrani. Testvéreinek megesett rajta a szívük és átsegítették. Ekkor így szólt Jelen:

– Látod, Jövő, te még túl kicsi vagy ehhez a feladathoz, nekünk pedig már van tapasztalatunk. Ezért kell mindig összetartanunk, hiszen testvérek vagyunk.

Mentek tovább a Rengetegben, de ahogy a Nap nyugovóra tért, a három testvér megéhezett. Jelen felfedezett egy bőven termő bogyós bokrot. Már szájába tömött volna egy nagy marokkal, de Múlt az utolsó pillanatban kiverte a szemeket a kezéből. Aztán elmagyarázta, hogy ez a bogyó mérgező, de arrébb talált egy málnabokrot, inkább arról egyenek. Vacsora közben azt mondta Múlt:

– Látod Jelen, bölcsességemnek hála én már ismerem az összes bogyót, ezért tudtam, hogy azt nem szabad megenni. Titeket is szívesen megtanítalak, hogy melyik ehető és melyik veszélyes, hiszen összetartunk!

Másnap reggel ismét útnak indultak és nagy örömeikre meglátták a kiutat. Ám jókedvük nem tartott sokáig, mert a Rengeteg szélén éles fogú sárkány várta őket. Miközben Múlt és Jelen azon törték a fejüket, hogyan győzhetnék le a sárkányt, Jövő nem habozott, kardot rántott és vakmerően megrohmozta a fenevadat. Merészségével legyőzte a sárkányt, és büszkén mondta:

– Látjátok fivéreim, tapasztalatlanságom nem mindig hátrány, meggondolatlanságom ezúttal diadalhoz vezetett. Ezért kell mindig összetartanunk!

A három testvér kalandos útjuk után visszatért édesapjukhoz. Az öreg király megkérdezte, ki teljesített a legjobban a próba során. Először Múlt szólalt meg:

– Utunk során megértettük, hogy egyikünk gyengesége a másikunk erőssége.

– Ha jól akarunk uralkodni, mindhármunkra szükség van – tette hozzá Jelen.

Végül Jövő szólt:

– Ha pedig testvérekként harmóniát teremtünk, kötelességünk együtt vezetni a királyságot.

Idő, az öreg király, nagyon örült, hogy fiai egymást választják a hatalom helyett. A három testvér még ma is együtt uralkodik, hisz Múlt, Jelen és Jövő az idők végezetéig kiegészítik egymást.

CSEH BIANKA

Boszorkány- kötés

Belián egykedvűen piszkálta a parazsat. Időnként oldalra sandított, na, nem mintha valami újdonságot remélt volna, sokkal inkább hogy nyugtázza: a dolgok nagyon is változatlanok, éppen úgy, ahogy odafent a csillagok is mindig ugyanazokat az alakzatokat adták ki, hiába remélte olykor Belián, hogy egy napon majd átrendeződnek. A banya sötét alakja most is, mint minden ilyen éjszakán, komoran tornyosult mellette, szinte összeolvadva a fekete felhőkkel. Belián nagyot sóhajtott. Hűvös fuvallat szaladt végig a világon, az egyik farönk újra lángra gyúlt tőle. A kobold, mert Belián az volt, nem is emlékezett már, mióta szolgált a boszorkányt. Azt tudta csak, hogy valamiféle gonosz bűbáj láncolhatta őt a banyához, mert a vénasszony soha egy szót nem váltott még vele, soha parancsba nem foglalt semmit, ő mégis mindig tudta, mit vár tőle, mi a dolga. Bizonyára olvas a gondolataimban, vagy én olvasok az övében, töprengett Belián. Olyan ez, mint valami láthatatlan kötelék, afféle boszorkánykötés. Igen, gondolta Belián, így kell lennie, hiszen a koboldok élete a szolgálat.

LÁNG ANNA rajzai

Legalábbis ő így hitte.

A banya ekkor nyújtózott egyet, és felállt. Belián rögvest vizet lögybölt a parázsra, a fahasábokról sziszegve tört a magasba a gőz. A kobold kapkodva összeszedte a boszorkány varázseszközeit, bedobálta mindet a foltozott batyuba, és a hátára kanyarította. Majd várt, hogy a banya végre nekiinduljon. Ám az nem moccant. Erdőillatú, fekete köpenyét úgy fodrozta az esti szél, mint a nyugodt tavak vizét.

Belián türelmetlenül topogott. A tétlenséget nehezen viselte. A banya végre megfordult, és lehajolt. A kobold még sosem látta ilyen közélről az arcát. Nem is olyan öreg, állapította meg döbbenetén, és nem is olyan csúf...

A boszorkány egy darabig csak szelíd tekintettel fürkészte. Aztán megszólalt, most először, pedig útjukat már régen összekapcsolta a sors. Add csak ide azt a batyut, mondta a boszorkány kedvesen. Belián szóhoz sem jutott. A nő finom mozdulattal leoldotta válláról a batyut, és a sajátjára lendítette. Nem kell nekem szolgál, folytatta csendesen a boszorkány, és

neked nem kell gazda. Azzal barátságosan végigsimította a kobold üstökét, rámosolygott és elballagott.

Belián jó ideig állt az ösvényen. Mi történt itt? Lehet, hogy csak így felmentették a szolgálat alól? Most megkönnyebbülést, sőt, felszabadultságot kellene éreznem?

Mégis nehéz a szívem, és ólmos a lábam. Nem értem. Talán a boszorkánykötés nem is létezik? Talán nem is a banya láncolt magához, hanem én tapadtam rá, hogy követhessek valakit?

A kobold elbizonytalanodott. Abban viszont biztos volt, hogy ez fontos pillanat. Hogy itt most döntenie kell. Valahonnan, a távolból lovasszekér döcögő zaját hordta felé a felerősödő szél. Talán egy varázsló igyekszik rajta új világok felé. Talán szüksége van egy inasra vagy tanítványra?

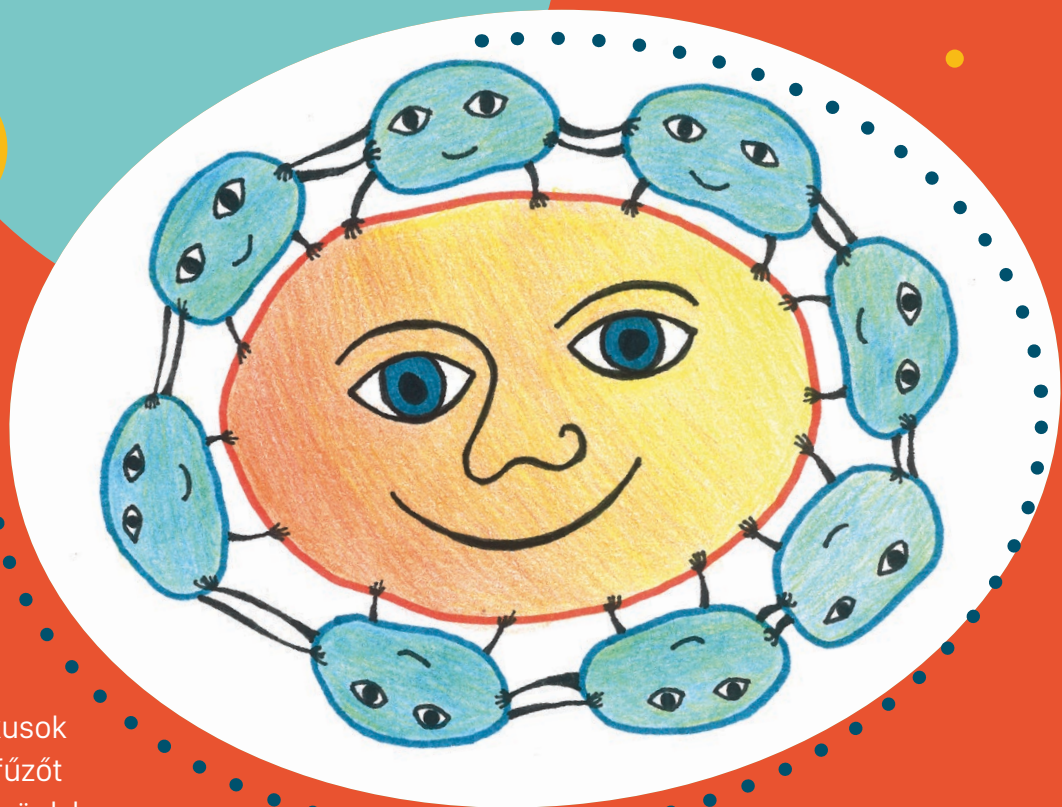
Az erdőből kifutó ösvényre szegezte tekintetét. Ezt még tudom követni egyedül is, gondolta. Aztán meglátjuk, mi lesz.

KAPITÁNY MÁTÉ

Oldódó kötések

A „kötés” szónak a magyar nyelvben sokféle jelentése van. Kötést teszünk a sebre; az építkezésen várni kell, míg köt a beton; kötés tartja össze a könyv lapjait; a politikusok szerződéseket kötnek; a cipőfűzőt be kell kötni, nehogy hasra essünk benne; a nyakkendő megkötését gyakorolni kell, hogy szépre sikerüljön és így tovább, sorolhatnánk sokáig. S ugyanígy van az „oldás” szóval is: a cipőfűzőt ki kell oldani, ha le akarjuk venni a lábbelit; a teába tett cukor előbb-utóbb oldódik; a nehéz feladatoknak keressük a megoldását, és néha találkozunk megoldhatatlan helyzetekkel is.

A szavak általános jelentésbeli sokféleségével szemben a tudományos nyelvben a kifejezéseknek csak egyféle jelentése van. A „kötés” szó például a kémia szaknyelvében csak egyet jelent: az anyagokat alkotó szuper-parányi részecskék – atomok, molekulák – közötti összetartó erőt. Ezeknek az összetartó erőknek – a kémiai kötéseknek – a vizsgálata rendkívül nagy jelentőségű, mert átrendeződésüktől függ,

hogy ha valamilyen anyag megváltozik, milyen lesz. Például erős melegítés hatására a cukormolekulákban egy-egy kötés felszakad, így a cukorból karamell lesz. A körülöttünk lévő anyagok milliányi tulajdonsága végső soron ezektől a kötésektől függ.

Megfigyelhetted már, hogy a forró teába tett kristálycukor, amely addig szilárd kristályokból állt, fokozatosan eltűnik a szemünk elől. Feloldódik. De csak a szemünk számára tűnik el, valami más formában továbbra is ott van a cukor, hiszen a teában is érezzük az ízét. A cukornak teljesen mindegy, hogy egy pohár teával kerül kapcsolatba vagy közvetlenül a szájunkba tesszük: itt is, ott is a vízzel találkozása a lényeg. A cukorkristály ugyanúgy oldódik a tea víztartalmában, mint a

nyálunkban. Hiszen a nyálunk nagy része is víz.

Képzeld meg magunkat egy cukormolekula helyébe, amely a vízbe dobott cukorkristály valamelyik sarkában van. Az egyik oldalon – a kristály belsejében – más cukormolekulák veszik körül, azokhoz kötődik. Kívülről viszont vízmolekulák vannak körülötte, de azokhoz is kötődik. Van a cukorban és a vízben valami hasonlóság, ami miatt vonzódnak egymáshoz. Ennek a vonzódásnak köszönhetően sok-sok kicsi vízmolekula addig nyüzsög, forgolódik, hogy végül a – hozzájuk képest – nagy cukormolekulát kiszakítják a kristályból, s így már minden oldalról körülvethetik. A kiszakított cukormolekula már nem kötődik a „testvéreihez”; mostantól önállóan járja útját a vízmolekulák milliói között, és mindig vízmolekula-burok veszi körül. A következő pillanatban a cukorkristály másik molekulájával történik ugyanez, s így folytatódik, míg végül az összes cukormolekula vízmolekula-burokban úszik. Erre a folyamatra mondjuk röviden, hogy a cukorkristály oldódott a vízben.

A kapott cukoroldatban cukor–cukor kötések már nincsenek; helyettük cukor–víz kötések vannak. (Meg persze továbbra is víz–víz kötések, vagyis vízmolekulák egymáshoz kötődése.)

A kristálycukor azért oldódik jól vízben, mert a cukormolekula a „vízkedvelő” anyagok családjába tartozik. Ilyen „vízkedvelő” a konyhasó is. Ha vízbe szórjuk, ugyanaz történik

vele, mint a cukorral. A kristály eltűnik, a só feloldódik a vízben; sóoldatot kapunk. S itt is az a változás lényege, hogy a sókristály részecskéi most már nem egymáshoz kötődnek, hanem a vízmolekulákhoz.

Ha vannak „vízkedvelők”, bizonyára vannak „vízutálók” is. Igen, vannak. Ilyen például a konyhai étolaj és a benzin. Ha vízre egy csepp étolajat cseppentünk, az halványsárga lencseként egyben marad, úszik a víz tetején, s úgy is marad időtlen időig – illetve amíg mosogatószerrel el nem mossuk az edényt.

Nézz utána, hogy ha nem egy csepp étolaj kerül a víz felszínére, hanem egy tankhajóbaleset következtében sokmillió liter kőolaj, az miért katasztrófa a tengeri élővilágra nézve!

Mi történik, ha a „vízutáló” étolajat nem vízzel hozzuk össze, hanem egy „vízkedvelő” anyaggal, például a kristálycukorral? Vajon mire jutnak egymással?

Otthoni feladat | Üvegpohárba önts egy ujjnyi étolajat, s abba szórj késhegynyi kristálycukrot. Figyeld hosszan (akár napokig), hogy oldódik-e a cukor vagy nem; s ha igen, akkor hogyan. Időnként meg is kavarhatod egy kiskanállal.

Nem áruljuk el, hogy mi a várt eredmény, viszont javasoljuk, hogy a saját megfigyeléseidről, tapasztalataidról számolj be majd az iskolában!

Megkötöm, eloldom

Anyanyelvünk gazdag szókincsében számos fontos szópárt találunk. *Ég és föld, test és lélek, élet és halál* kijelölik embervoltunk határait. Valóságosan vagy átvitt értelemben a *kötés* és *oldás* is ott lappang a közelükben. A test halandó és földhöz kötött, a szellem, a lélek azonban kiszabadul, eloldódik, és lélekmadárként szárnyal az égbe. Ősi sziklarajzokon látható ez a kép, de mintha belénk is lenne kódolva. Jelen van az emberiség íratlan és írott történelmében, a vallásokban és a művészetekben.

Kezdetben, az ősidők hajnalán *Samu*, a vértesszülősi előember még nemigen kötött meg és oldott el semmit. Neandervölgyi ősünk azonban már háncskötéssel összekötve húzta az elejtett ősbölelyt vagy a mamut levágott részeit. A mai Tatabánya melletti barlangjához érve pedig *kioldozta* a rakományt, és hozzáfogott a peccsenyesítéshez.

Pár tízezer évvel később, amikor már falvakban élt, újkőkori elődünk este *kikötötte* lovát, hogy el ne kóboroljon, reggel *eloldotta*, és folytatta útját. Ha csetepatéba keveredett és győzött, *megkötözte* az elfogott ellenséget, és kiszabadította, *eloldozta* foglyul ejtett társait.

Eleink idővel a *kötést* és *oldást* elvontabb

tartalmak kifejezésére, átvitt értelemben is használták. Az egymást kedvelő emberek barátságot, a párok házasságot, kereskedők szerződést, a nemzetségek, népek szövetséget, ellenfelek békét *kötöttek és kötnek* ma is. Az ókori mítoszok, történelmi anekdoták és a Biblia történetei számtalan példát sorakoztatnak fel ezekre a *kötésekre*, mint ahogy *oldásukra* is.

Ugye, hallottatok már Prométheuszról, a görög mitológia titánjáról, aki ellopta a tüzet az istenektől, hogy az embereknek ajándékozza? Zeusz főisten büntetésül a Kaukázus szikláihoz *kötötte*, ahol egy sas naponta szétmarcangolta a máját. Végül Héraklész szabadította meg: *eloldotta láncait*.

Az *oldás* azonban nem mindig megy békésen, gyakran erőszakkal, *szakítással* történik. Az ókori történelem egyik legendájából maradt ránk ma is használt

szólásként a megoldhatatlan ügyeket jelképező *gordiuszi csomó*. A kisázsiai Gordion templomában őrzött szekér rúdját rögzítő kötélcsomóról az a hír járta, hogy aki kioldja, egész Ázsia ura lesz.

Ez azonban sokáig senkinek sem sikerült. Nagy Sándor, a Kr. e. 4. században élt uralkodó és hadvezér nem bajlódott kibogozásával, hanem kardjával egyszerűen kettévágta. Sikerült is meghódítania az egész akkor ismert világot Hellásztól Indiáig.

Kötésre és oldásra a legjobb példákat a Bibliában találjuk. Két nagy részének címe eleve a Teremtő szövetségkötésére utal teremtményével, az emberrel. Az Ószövetség elsősorban a *kötöttségeket*: a törvényeket, azok megszegését és a büntetést hangsúlyozza. Felállítja az emberi együttélés, a társadalom felépülésének szabályait. Az Újszövetség evangéliumaiban (az 'evangélium' jelentése: örömhír) Jézus, az istenember elhozza a megváltást, a feloldozást: *Neked adom a mennyek országának kulcsait, és amit megkötsz a földön, kötve lesz az a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, oldva lesz az a mennyekben is* – mondja Péter apostolnak kereszthalála előtt.

A magyar történelem is kötéssel kezdődik. *Anonymus* szerint a hét vezér saját vérével pecsételi meg a törzsi

szövetséget Pusztaszeren. Ennek emlékére létesült az Ópusztaszeri Nemzeti Emlékpark számtalan érdekes látnivalóval (*Szeri monostor; Erdők temploma; Csillagösvény labirintus; skanzen* stb.).

A *köt* és *old* finnugor kori, legrégebb szavaink közé tartoznak. Fennmaradt első írásos előfordulásuk is majd' ezeresztendős. Legelső összefüggő prózai nyelvemlékünkben, a *Halotti beszédben* is szerepelnek: *És imádjuk Szent Péter urat, akinek ad[at]jott hatalom oldania és kötnie, hogy oldja mind ő bűnét.*

Népi hagyomány- és hiedelemvilágunkban *kötés* és *oldás* *mágikus cselekvésként fordul elő.*

Se szeri, se száma a szerelmi varázslásoknak, amelyekkel a lányok kötik magukhoz a legényt, kezdve a gatyamadzagra hurkolt csomóktól a pogácsába süttött hajszálakig vagy körömdarabkáig. A *kötés* az átok, a bosszúállás eszköze is lehetett: akkor *rontás*nak nevezték, szemmel verésnek. Az *oldást*, a *rontáslevételt* a bűbájosok, javasok, bábák, vajákosok végezték még a 20. században is.

Kötés és oldás népköltészetünkben is jelen van. Egyik legszebb példa rá a több változatban ismert *Megkötöm lovamat* kezdetű régi népdal. A sírig tartó szerelmet énekl meg, amit *csak a halál old el...*

JÁMBORNÉ
BALOG TÜNDE

Kötőszavak

Határokon állnak.
Közéjük tartozik a „de” meg a „vagy”.
Nem lehetnek magukban,
beszorulnak félmondatok közé.
Feloldanak, kisatírozhatják
az előbb mondottat,
még kényszeríthetnek is. Hangosak.
Nem kerülhetnek egymás közelébe.
Az „ugyan” levon valamit a
már meglévőből,
a „mert” kimondója könnyen sarokba szorul.
Amikor szélre kerülök, számíthatok rá,
hogy felbukkan egy kötőszó.
Legkötőbb szó az „és”.
A „bocsánat” egész kötőmondat lehetne.

Csónakom

Csónakom
bármikor eloldhatom.
Kötelem feszül-lanyhul,
lusta hullámok
lökdösnek a cölöpnek.
Villába engedem az evezőt.
Eloldhatom magam bármikor,
kötelem feszül-lanyhul,
csónakom ring,
evezőim a vízbe érnek:
de jó még ringani a kötélén.
Oldalról érzem a sodrást.

CSONGOR ANDREA

Kötelesség és szeszély

Beszélek hozzád: megkötöm magam,
beszélsz hozzám: lazítod a kötést,
az egyenlő viszonyhoz ez kevés.

Az adott szó túl gyakran elsuhan,
a feloldás az új követelés.
Beszélek hozzád, megkötöm magam,

hallgatok rólad: minden őszinte, és
kicsit titkolózás formája van.
Az egyenlő viszonyhoz ez kevés,

az egyenlőtlenség közénk zuhan,
a lélek titkos mélyébe benéz.
Beszélek hozzád, megkötöm magam,

nem hallgatsz rám, ez a felismerés.
A szabadság helyén csak szél rohan,
az egyenlő viszonyhoz ez kevés,

alszunk kötelesség karjaiban,
de fölébreszt a legkisebb szeszély.
Beszélek hozzád, megkötöm magam,
az egyenlő viszonyhoz ez kevés.

VÖRÖS ISTVÁN

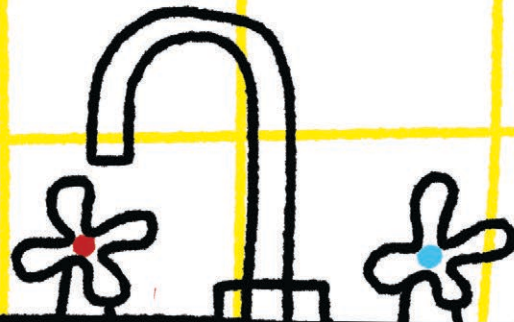

Mielőtt felnő

Nagyanyám óriás sálat kötött nekem.
Bebugyoláltam magam: talpam és fejem
búbja között a mintázatok beleptek.
Emberhernyónak tűntem, és mint a lepke,
mielőtt felnő, bábszínházast játszottam.
Hatéves lehettem, igazi izgága.
Aztán levedlettem magamról a sálat,
behajtogattam a szekrény fiókjába,
és vártam, hogy szárnyakat növesszek végre.
Nagyanyám nemrég elszegődött lepkének.
Szemes boglárkának képzelem. Egyetlen
szárnycsapása is színpompás szelet vet.

TAIZS GERGŐ

Mocsó

Egy tavaszi napon a déli fekvésű konyhaszekrény középső fiókjában egy hosszú, vékony madzag bal vége elindult jobbra, a jobb vége pedig balra. A gyertyák és parafadugók között találkoztak. Először kitértek egymás útjából, de a jobb vég visszafordult és megkérdezte a balt, merre lehetnek a befőttesgumik. A bal vég egy

rövidebb utat javasolt, ő is elindult, de átesett a madzag közepén, ami éppen megfeszült. A jobb vég odasietett, felsegítette, és egy darabig együtt mentek. Átbújtak a madzag északi harmada alatt, ami pont útban volt. Az ide-oda sétálgatás eredményeképpen pár perc múlva a madzag közepén megszületett Mocsó, a csomó.

Alighogy megszületett, úgy érezte, túl szűk és sötét ez a hely. Megkereste a rést, ahonnan fény szűrődött be, maga után húzta alig hallhatóan tiltakozó szüleit, és átpréselte magát a nyíláson. A fiók szélén egyensúlyozott, majd a mazdagvégekkel együtt kapaszkodva felmászott a konyhapultra.

Először egy villával találkozott, aki csodálkozva köszönt rá.

– Na, mi a gubanc? Ki vagy te és mit csinálsz itt?

– Mocsó vagyok, a kis csomó. Szeretnék nagyra nőni és felfedezni a világot. Itt kezdem, a pulton – válaszolta Mocsó.

– A felfedezés jól hangzik, de szerintem inkább ne nőj nagyra – aggodalmaskodott a villa. – Az emberek nem szeretik a csomókat. Inkább meg kellene próbálnod kisimulni. Képzeld, én és habverő barátom minden szószt, pudingot csomómentesre keverünk. Rajtad is tudnánk segíteni. Kibogozunk egy perc alatt.

– Csak azt ne! – kiáltotta Mocsó, és továbbrohant a pulton.

A mosogató szélén egy száradó tepszi szólította meg.

– Hahó, mi a baj? Tiszta görcs vagy, lazíts egy kicsit. Menj úszni, szaunázni, én is ezt csinálom, hetente egy-két órás izzadás a sütőben, utána csobbanás a mosogatóban. Forró víz, illatos hab, buborékok, maga a csoda! Teljesen kisimítja az idegeimet.

– Köszí, de én jól vagyok így, csomósan – válaszolta Mocsó, és továbbsétált.

Az összes zugba benézett. Minden bátorságát összeszedve bemászott a késtartó rekeszbe is.

– Szia – köszönt rá egy olló. – Te milyen madzag vagy?

– Csomós. A nevem Mocsó – mosolygott rá a kis csomó.

– És senki nem tudott kibogozni? – érdeklődött az olló. – Ha gondolod, én átváglak, sima ügy! Utána lehetne a neved Gordiusz. Röviden Gordi.

– Kedves vagy, de inkább ne – tiltakozott a csomó. – Semmiképp nem szeretném átvágva érezni magam.

Mocsó nagyot sóhajtott. Letelepedett a konyhapult elhagyatott, morzsás sarkába, és összehívta a családi kupaktanácsot. Suttogva beszélgettek, majd a madzag bal és jobb végei körbetáncolták gyermeküket, ide-oda siklottak a csomó körül, átbújtak a közepén, összefonódtak és szétváltak. A tánc végére akkora lett a gabalyodás, hogy a madzag két vége már alig lógott ki a csomóból. Mocsó nagyra nőtt.

– Most már menjünk vissza a fiókba – kérték a szülei.

De Mocsó immár igazi nagy gubanc volt, nem fért volna át a fiók szűk részén.

– Egy csomó dolgot látnom kell, és megismernem a társaimat – lelkesedett.

– Hallottam, hogy valahol egy távoli, óriási szekrényben élnek az örökre összekötött cipőfűzők és az összegubancolódott arany nyakláncok. Tartsatok velem, irány a nappali!

Motyó király birodalma

Egyszer volt, holt nem volt, volt egyszer egy város, ami az Óperenciás-tengerrel volt határos. Nyüzsgő, fildett-foldott, annyi foltot magán hordott, mint az égbolt csillagmintás paplanjának tarkabarka huzata. Girbe utcán görbe házak egymás hátán szíre-szóra szaporodtak gomba módra, annyi ház, hogy rettentő, égig ért a sok tető! Volt a város déli partján egy giringyes-göröngyös utca, benne megannyi ócska bucka, házikócska, kiskapucska, ott sétálgatott papucsban esténként az a szomorkás, de mókás, féllábú és félagyú mélabú. Sötét utcán sötét ablakok, talán nem is laknak ott... Talán csak szellemek tanyáznak arra, az ördögöt festik esténként a falra, és nagy karmú boszorkák lesik, ki lesz, ki áldozatul esik... Lehetséges. Tudja az instant zabkása, ki mindenkinek van ott lakása. Én csak egyet ismerek, ki ott lakott, azt a titokzatos alakot, ki a lét vizén csukott szemmel evez, s kit mesénk Motyó királynak nevez.

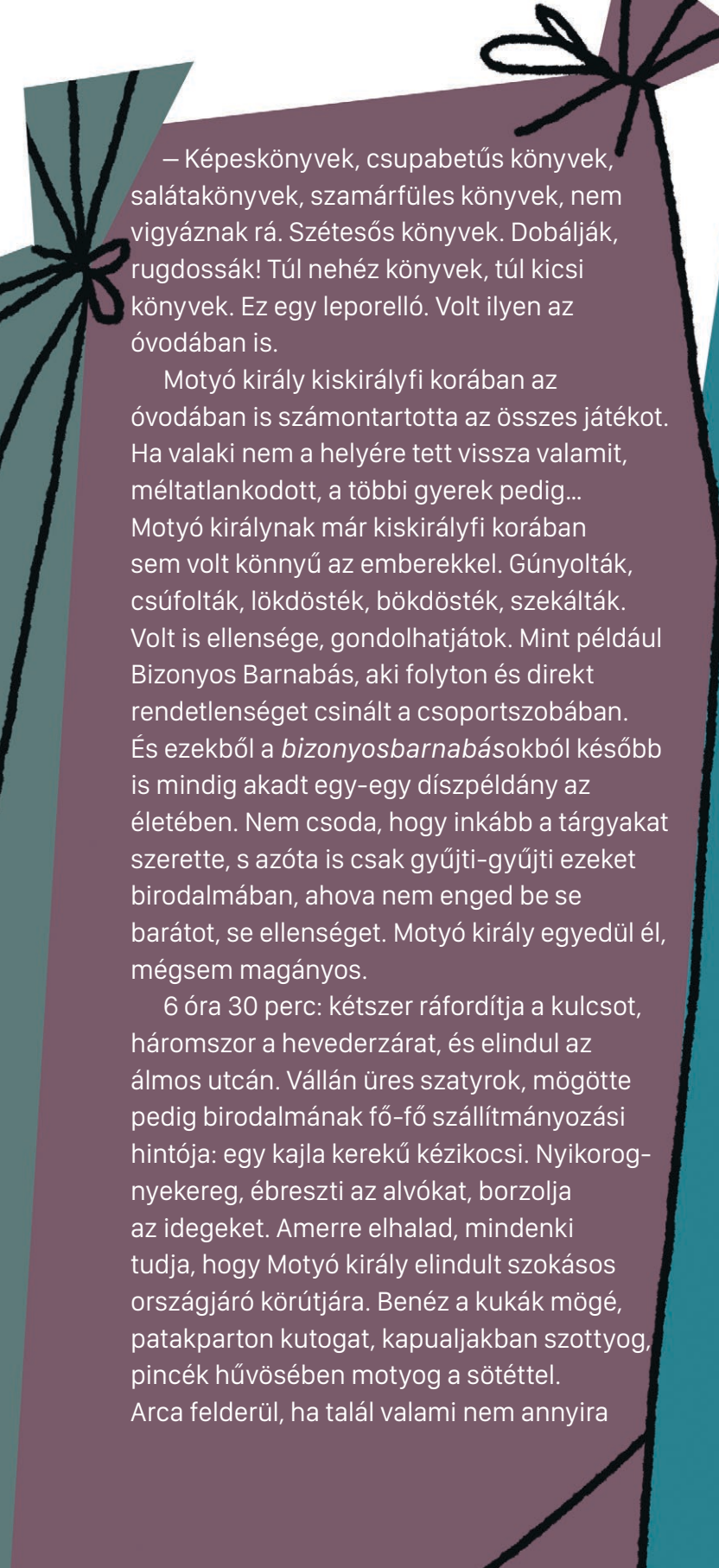
Motyó király minden reggel korán kel. 5 óra 55 perckor megszólal a vekker. 5 óra 57 perc: nyújtózkodik. 6 óra: Motyó király

fogat mos. 6 óra 3 perc: megtörli arcát a piros törölközővel. Aztán a késsel. Aztán a virágmintás törölközőből emlékeket illatol. 6 óra 5 perc: Motyó király boldog, mert elképzei, hogy reggelizik (kakaó kiflivel). 6 óra 10 perc. Motyó királynak sürgősen át kell néznie gyűjteményének legkedvesebb darabjait. Harminc rissz-rossz matchbox, egy rádió, két bukósisak, egy törött távcső, egy üres képkeret, egy molyrágta kabát, egy pillangómintás cumi...

Amíg Motyó király ábrándozik, elmesélem, hogy piciny gyerekkora óta szenvedélyes gyűjtögető. Még pelenkás kis csóré volt, amikor gyűjteni kezdte a cumikat. Egyszerűen eldugta az ágy mögé, majd bömbölvé újat és újat követelt. Esténként a takaróhuzatra kipakolva gyönyörködött bennük. Ragaszkodása annyira megmaradt, hogy a pillangómintás cumit ma is a legféltettebb tárgyként őrzi.

– Gyönyörű vagy. Gyönyörű! – suttogja Motyó király.

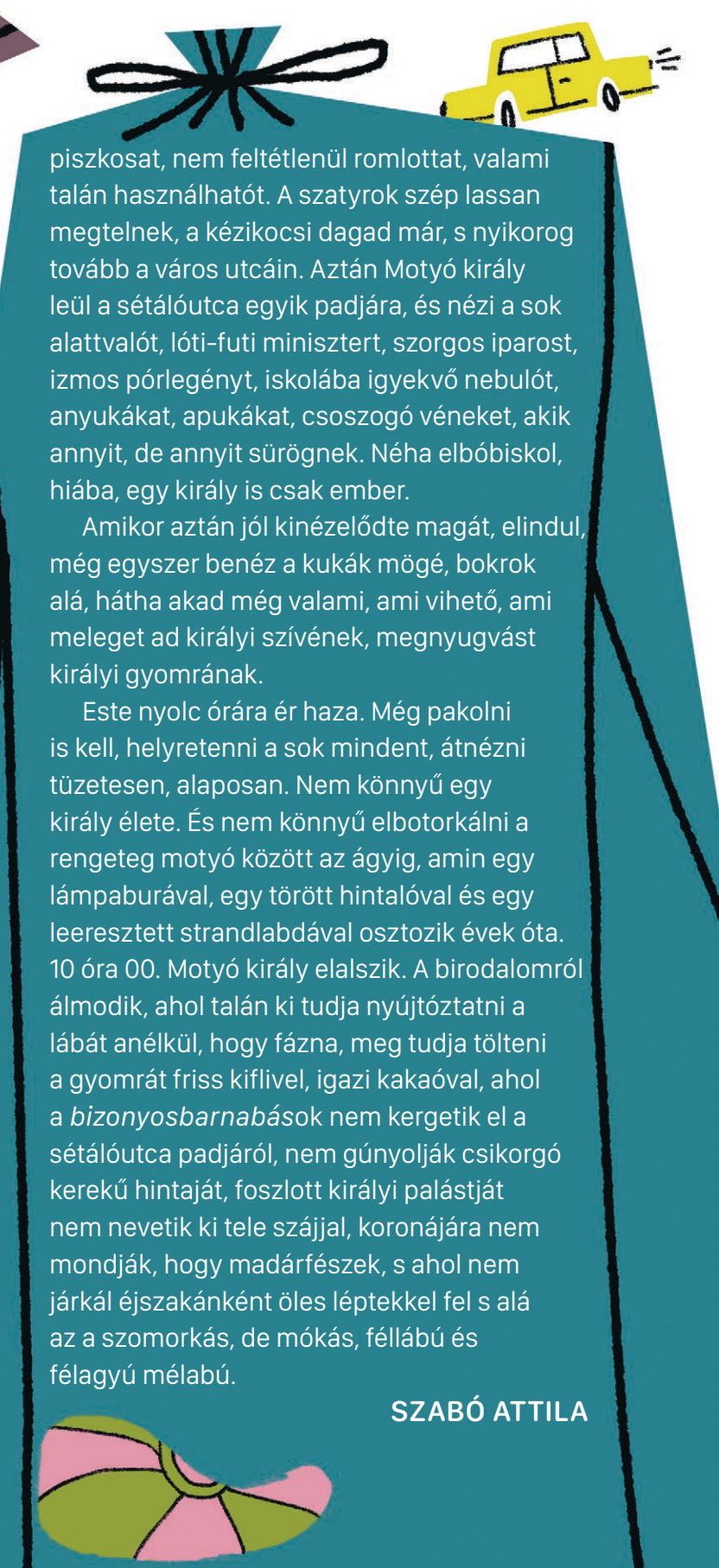
Hat óra harminc perc. Motyó király átvizsgálja a könyveket.

– Képeskönyvek, csupabetűs könyvek, salátakönyvek, számárfüles könyvek, nem vigyáznak rá. Szétesős könyvek. Dobálják, rugdossák! Túl nehéz könyvek, túl kicsi könyvek. Ez egy leporelló. Volt ilyen az óvodában is.

Motyó király kiskirályfi korában az óvodában is számontartotta az összes játékot. Ha valaki nem a helyére tett vissza valamit, méltatlankodott, a többi gyerek pedig... Motyó királynak már kiskirályfi korában sem volt könnyű az emberekkel. Gúnyolták, csúfolták, lökdösték, bökdösték, szekálták. Volt is ellensége, gondolhatjátok. Mint például Bizonyos Barnabás, aki folyton és direkt rendetlenséget csinált a csoportszobában. És ezekből a *bizonyosbarnabásokból* később is mindig akadt egy-egy díszpéldány az életében. Nem csoda, hogy inkább a tárgyakat szerette, s azóta is csak gyűjti-gyűjti ezeket birodalmában, ahova nem enged be se barátot, se ellenséget. Motyó király egyedül él, mégsem magányos.

6 óra 30 perc: kétszer ráfordítja a kulcsot, háromszor a hevederzárát, és elindul az álmos utcán. Vállán üres szatyrok, mögötte pedig birodalmának fő-fő szállítmányozási hintója: egy kajla kerekű kézikocsi. Nyikorog-nyekereg, ébreszti az alvókat, borzolja az idegeket. Amerre elhalad, mindenki tudja, hogy Motyó király elindult szokásos országjáró körútjára. Benéz a kukák mögé, patakparton kutogat, kapualjakban szottyog, pincék hűvösében motyog a sötéttel. Arca felderül, ha talál valami nem annyira

piszkosat, nem feltétlenül romlottat, valami talán használhatót. A szatyrok szép lassan megtelnek, a kézikocsi dagad már, s nyikorog tovább a város utcáin. Aztán Motyó király leül a sétálóutca egyik padjára, és nézi a sok alattvalót, lóti-futi minisztert, szorgos iparost, izmos pórlegényt, iskolába igyekvő nebulót, anyukákat, apukákat, csoszogó véneket, akik annyit, de annyit sűrögnek. Néha elbóbiskol, hiába, egy király is csak ember.

Amikor aztán jól kinézelődte magát, elindul, még egyszer benéz a kukák mögé, bokrok alá, hátha akad még valami, ami vihető, ami meleget ad királyi szívének, megnyugvást királyi gyomrának.

Este nyolc órára ér haza. Még pakolni is kell, helyretenni a sok mindent, átnézni tüzetesen, alaposan. Nem könnyű egy király élete. És nem könnyű elbotorkálni a rengeteg motyó között az ágyig, amin egy lámpaburával, egy törött hintalóval és egy leeresztett strandlabdával osztozik évek óta. 10 óra 00. Motyó király elalszik. A birodalomról álmodik, ahol talán ki tudja nyújtóztatni a lábát anélkül, hogy fázna, meg tudja tölteni a gyomrát friss kiflivel, igazi kakaóval, ahol a *bizonyosbarnabások* nem kergetik el a sétálóutca padjáról, nem gúnyolják csikorgó kerekű hintáját, foszlott királyi palástját nem nevetik ki tele szájjal, koronájára nem mondják, hogy madárfészek, s ahol nem járkál éjszakánként öles léptekkel fel s alá az a szomorkás, de mókás, féllábú és félagyú mélabú.

SZABÓ ATTILA

Családi kötelékek

– Most rajzolj fel egy pentagrammát! – mondta Matricibusz.

– Az mi? – kérdezte Gyuszi, és nagyot nyelt. Matricibusz rosszallóan összevonta szemöldökét. Mind a hatot.

– Azt jelenti, öt vonal. Látod, öt vonalból összeáll egy csillag öt csúccsal. Ti semmit se tanultok az iskolában?

Gyuszi felsóhajtott. Miért is gondolta, hogy megy majd neki a démonidézés? Mondjuk, végül is, ment. Megidézett egy démont.

Az egész egy internetes kihívással kezdődött: idézd meg a saját démonod, ejtsd fogságba, kösd magadhoz! És az egész olyan egyszerű, két videóból megtanulható. Nekilátott ő is, lement a pincébe, arrébb rakta a biciklit, felrajzolta a csillagot, körbehelyezte a netről rendelt fekete gyertyákat, és telefonja fényében kántálni kezdte a varázsigét. És akkor megjelent – Matricibusz. Ijesztőnek ijesztő volt, csupa fog, csupa mancs, csupa csáp. És az kétségtelenül rettenetes volt, ahogy minden további nélkül átlépett a védelmező gyűrűn. Gyuszi azt hitte, ennyi volt, neki vége. Nem ez történt.

Az történt, hogy Matricibusz, miután a maga hörgő, szörcsögő módján bemutat-

TÖRÖK ESZTER rajzai

kozott, nekilátott, hogy mindenféle felesleges dolgot elvégeztessen Gyuszival. Kitakarított vele a szobáját. Aztán a szülei szobáját. Aztán a nappalit. És a konyhát. Miután elmosogatott. Aztán kitergetett. Aztán vasalt. Nem értette, mi történik. Nem a démonnak kéne teljesítenie az ő kívánságait? Ha óvatosan fel merte ezt vetni, Matricibusz leintette, mondván, egy nap még hálás lesz neki mindezekért. Gyuszi kezdett kétségbeesni. A legrosszabb az volt, hogy a külvilág számára úgy tűnt, mintha hirtelen mintagyerek lett volna belőle. Senki se látta a félszobányi démont mellette.

– Most pedig – közölte Matricibusz –, nekiláthatsz az idézésnek!

– Miért kell nekem megidézni még egy démont? – kérdezte Gyuszi. – Épp elég, hogy te..., akarom mondani, te teljesen megfelelsz nekem.

Egy karmos végtag szelíden megsimogatta.

– Egyelek meg, aranyom, ilyen szépet még senki se mondott nekem, de meg kell tanulnod rendesen démonokat idézni. Ráadásul, most nekem is szívességet teszel ezzel.

– Mégis, hogy?

– Csitt, halljam inkább azt a latint! Gyuszi sóhajtott és nekikezdett.

– V-Venio...

– Na-na, felszólító módot szeretnék!

– Veni in nos... – és így tovább. Meglepően jól ment, ahhoz képest, hogy az iskolában angolul bemutatkozni sem tudott.

Kénes füst szállt fel a pentagrammából, és mikor eloszlott, egy Matricibuszhoz nagyon hasonló démont látott.

– Rettegj, halandó – hörögte az új szörny –, és hullj térdre előttem, mert én... Ó, anyám!

– Na, szép – sziszegte Matricibusz. – Háromezer év. Üzenet meg semmi. Merre jártál, te átkozott?

– De anyu – nyüszített a démon. – Hát annyi dolgom volt! Birodalmakat döntöttem romba! Ezeket taszítottam a kárhozatba!

– Taszítalak én mindjárt! – és Matricibusz megindult démonporontya felé. Valami felsistergett és Gyuszit hátrálökte a robbanás.

Mikor feleszmélt, mindkét démon eltűnt. Fújta egyet, elővette a telefonját, hogy keressen egy videót arról, hogyan kell bombatölcséreket betemetni.

KELEMEN TAMÁS

Zsinegek és **bilincsek** mágusai

A lakat megalkotásáig az emberek féltett értékeiket növényi rostokból font zsinegekkel vagy kötelekkel kötötték össze, hogy az illetéktelenektől megvédjék azokat. A kötések oldását, kibontását ravasz csomózással nehezítették. A trójai háborúból hazaindult Odüsszeusz a phaiák (ejtsd: faják) király udvarában az ajándékba kapott drága ruháit, értékes tárgyait ládába tette, és annak fedelét kibogozhatatlan kötélcsomóval zárta le.

Híres csomó legendája kapcsolódik az ókori anatóliai államhoz, Frügiához, amelynek hosszú időn át nem volt királya.

A jóskok úgy döntöttek,

a fővárosba ökrösszekérrel érkező első embert megteszik uralkodónak. A megtiszteltetés egy Gordiasz nevű parasztembert ért, akinek a fia később apja szekerét a frügiai főistennek ajánlotta fel, és a jármot a szekér rúdjaival úgy kötötte össze, hogy a kötél végeit a szoros csomó belsejébe rejtette. Amikor évszázadokkal később hadjárata során Nagy Sándor a városba érkezett, a somfaháncsból font gordiuszi csomóról az a legenda járta, hogy kioldója lesz Ázsia ura. A makedón király végül kardjával kettévágta a kötést, és néhány év múlva a jóslat beteljesült, és meghódította az Indus folyóig terjedő területet.

A zsinegek, kötelek kötésének módjai megmozgatták a bűvészek fantáziáját. Mutatványaiknál főleg a barátságkarkötőknél is használt csúszócsomót alkalmazták. Az amerikai Davenport testvérek legnagyobb sikerüket a szellemszekrényes mutatványukkal aratták. A két mágust összekötözött kézzel egy kétfülkés szekrénybe ültették, amelyben harangok és hangszerek voltak. Amikor az ajtókat becsukták, a zeneszerszámok megszólaltak. Mivel a produkció végén a két bűvész változatlanul gúzsba kötve lépett ki, azt állították, a hegedűkön, gitárokon szellemek muzsikáltak. A hiszékeny közönség mindaddig elhitte ezt, amíg 1865-ben egy liverpooli fellépésen a nehezen oldható

bolondcsomóval rögzítették a bűvészek karját, amelyet képtelenek voltak kibontani. A felháborodott közönség törni-zúzni kezdett, és visszakövetelte a belépők árát.

A Davenporték trükkjeit újraalkotó illuzionisták már saját ügyességükkel magyarázták mutatványaik sikerét. Így tett az egyik leghíresebb szabadulóművész, az 1874-ben Budapesten született Weisz Erik, művésznevén Harry Houdini (ejtsd: heri hudini). Négyéves volt, amikor szüleivel az Egyesült Államokba vándorolt. Eleinte kártyatrükkökkel lépett fel, azután fő attrakciójaként zárt terekből nyaktörő módon menekült meg. Houdinit 1900-as európai körútján már a szökés művészeként ünnepelték, mert előadásán egyszerre több bilincsből is képes volt kiszabadulni. A zárgyártók igyekeztek próbára tenni a mágust. Egy angol lakatos öt éven át tökéletesítette feltörhetetlennek tartott zárját, de Houdini egy óra alatt kinyitotta azt. A következő években utcai közönség előtt daruról alálógva szabadította ki magát láncokból, kötelekből vagy kényszerzubbonyokból.

Napjainkban a budapesti Dísz téren álló Houdini Házban láthatók a kellékek, amelyeket a fellépései során a híres szabadulóművész használt. A gyűjtemény igazgatója, David Merlini maga is követte a nagy elődöt: televízióban élőben közvetített előadásain szíjakkból, bilincsekből oldozta ki magát életveszélyesnek tűnő körülmények között.

RESZLER GÁBOR

Sző, fon, nem takács...

Arról meséltem már, hogy rengeteg pókkal élünk egy fedél alatt. Általában madárpókok, de néha egy-egy ugró- meg vadáspók is akad, és persze, ott vannak a házi meg a kerti pókok is.

A legtöbb ember, amikor meglát egy nyolclábú vadászt, azt mondja, fúj, de sokan nem is az állatoktól viszolyognak, hanem a hálójuktól. Nem szeretik, amikor a hajukba ragad, rátapad a kezükre vagy a ruhájukra. Legalábbis a lélekbúvárok, akik a pókfóbiával foglalkoznak, ezt derítették ki. Pedig a pókfonál remek dolog, és bebizonyosodott, hogy nemcsak a gazdájuknak lehet nagyon hasznos, hanem nekünk, embereknek is. Csak nincs belőle elég...

De mi is az a pókfonál?

Olyan szupererős és szupervékony fehérjékből sodort szál, amit a pókok a szövőmirigyükben kotyvasztanak. És hogy **mire kell nekik ez a fantasztikus anyag?** Sokan **vadászathoz** használják. Különböző alakú **hálókat szőnek**, amiket a megfelelő helyre kifeszítve lecsapdázzák a leendő vacsorát. Ha kimész a kertbe vagy a közeli parkba, esténként megfigyelheted a

keresztesek gyönyörű hálóit, amit egyes fajok minden virradatkor gondosan lebontanak – nehogy elárulja a hollétüket –, és minden alkonyatkor fáradhatatlanul újraépítenek. A zsákmányszerzéshez többféle fonalat is használnak, mert más anyagból készül a háló, és más annak a szálnak receptje, amivel az elkapott zsákmányt villámgyorsan körbetekerik, hogy ne kapálózzon. Ez a szál olyan rugalmas, mint a gumi és olyan ragacsos, mint a vattacukor.

A mi madárpókjaink azonban lesből rontanak a kiszemelt áldozatra. Akkor ők nem is tudnak hálót szőni? Dehogynem! És milyen sokfélét!

Mert egész más a **lakóhálóik** összetétele – amibe néha még a szűrős és allergén potrohszűrűket is beleszővik, hogy teljesen bevehetetlen legyen –, más a puha szőnyeg anyaga, amire ráfekszenek, amikor a **vedlés** beindul náluk, és a mamapókok egészen más – a fertőzésekkel szemben is ellenálló – hálóba burkolják a **megtermékenyített petéket** –,

hogy az apró pókok minél nagyobb kényelemben és biztonságban **kelhessenek ki**.

Vannak üreglakó pókok, akik a póklyuk bejáratához szőnek **jelzőhálót**, hogy mint valami csengő, jelezzen, ha a váratlan és főleg gyanútlan látogató lába megpöccinti valamelyik kiálló szálát. Vannak, akik simán **utazgatnak** a szél szárnyán a hálójuk egy szálának segítségével, a vízi pókok meg – mint valami **búvárpalackot** – a hálót levegőbuborékokkal töltik fel, így merülnek alá a vízi világba.

De akármire is használják, egy biztos: igazán jó pókfonalat a mai napig csakis pókok tudnak előállítani. Pedig mi, emberek is próbálkozunk vele. És akkor felmerül a kérdés:

De minek kellene nekünk pókfonál?

A pókfonál **szupervékony**, mégis **nagyon erős**, akár a gyorsan repülő dongó megfékezésére is képes. A tudósok kimérték, hogy a szál **szakítószilárdsága megközelítheti az acélét**. Csakhogy **sokkal rugalmasabb** az acélnál. Ezt mindenki tudja, aki próbált már pókhálót kikotorászni a hajából.

Szóval mire jó egy szupervékony és szupererős anyag?

Például **védelemre**. Mondjuk, amikor utazunk. Mert a pókfonalból készült könnyű, de puha és rugalmas **légzás-párna** nagyon jó védelmet jelenthet egy balesetnél. Azután ott vannak a **golyóálló ruhák**. Mostanság ezeket kevlárból készítik, ami mesterséges anyag, magas hőmérsékleten gyártják, és rengeteg vegyszer szükséges hozzá.

A pókok meg fehérjékből alkotnak, némi víz felhasználásával és szobahőmérsékleten. Ráadásul egy pókruha háromszor olyan erős, sokkal rugalmasabb és kényelmesebb lenne, mint a kevlár.

A pókfonálra nemcsak a közlekedés meg a hadipar vetette ki hálóját, hanem az **orvostudomány** is. Már a dédszüleink is tudták, hogy pókhálóval lehet gyógyítani horzsolásokat és égési sérüléseket, ugyanis segít a szövetek regenerálásában. Ráadásul baktérium- és gombaölő hatása is van, tehát ha pókhálóból készülnének a **kötszerek és tapaszok**, gyorsabban gyógyulnánk meg egy bringás esés után.

Pókfonállal be lehet **varrni a műtéti sebeket** is, ami például szemműtéteknél praktikus, mert ott nagyon fontos, hogy a varrat minél vékonyabb, de minél erősebb fonállal készüljön. Olyannal, ami a műtét után gond nélkül felszívódik. A pókfonál ezt is tudja, ráadásul úgy, hogy a szervezetünk immunrendszere nem tekinti idegen anyagnak, nem löki ki magából, hanem elfogadja.

A kérdés már csak az, honnan vegyünk ennyi pókfonalat? A kutatók genetikai kísérletekkel igyekeznek rávenni más állatokat – például a kecskéket meg a selyemhernyókat –, hogy termeljenek nekünk pókfonalat, de azok elég nehezen állnak rá. Meglehet, csak nem szeretnék, ha ugyanúgy üldöznék őket az emberek, mint a pókokat. A hálójuk miatt...

Te mire használnád a pókfonalat?

NÉZZÜK
EGYÜTT ...

Francisco de Goya

képeit!

A művészet sokféle reakciót válthat ki belőlünk, gyönyörködhetünk a festmény színhasználatában, elgondolkodhatunk a témaválasztáson. Fontos tudni, hogy a művészet nem csak örömet okozhat a nézőnek. Olykor nehéz témákat feszeget, komoly kérdéseket vet fel, sőt, néha félelmetes is lehet. De a művészet abban is segíthet, hogy közelebb kerüljünk saját félelmeink feloldásához.

A spanyol Francisco de Goya (ejtsd: fransziskó de goja) a 18. század közepén született Zaragoza mellett, egy nem túl tehetős, hatgyerekes családba, negyedik gyerekként. Korai éveiről és egész életéről a legtöbbet a levelezéséből tudhatunk meg, amelyet iskolatársával, későbbi legjobb barátjával folytatott. Tizennégy éves korában már komolyabban foglalkozott rajzolással, később a fővárosba, Madridba költözött, hogy a spanyol királyi udvar egyik festőjétől tanulhasson. 1786-ban III. Károly spanyol

király udvari festője lett, majd IV. Károly kedvenc festőjeként elnyerte az „Első udvari festő” címet. Többször megfestette a királyt családjá körében, és az udvar tagjairól is készített portrékat. Festészetében eleinte a rokokó jegyek érvényesültek: könnyedség, világos színek, hétköznapi, vidám jelenetek elevenedtek meg vásznain.

Goya karrierjét megtörte a félszigeti háború. Bonaparte Napóleon francia császár hadai harcoltak az Ibériai félszigeten spanyol, portugál és brit seregek ellen. A hét éven át tartó háború alatt Goya Madridban maradt, átélt élményei mélyen meghatározták – megváltoztatták – látásmódját.

Az 1808. május 3.: *Madrid védőinek kivégzése* című képen nyers őszinteséggel jeleníti meg az eseményt, amikor Napóleon francia katonái tüzet nyitnak a spanyol ellenállókra. A festményt a spanyol kormány rendelte meg Goyától (párdarabjával, az 1808. május 2-a: *Harc a mamelukok ellen*

című képpel együtt) a háború után, hogy emléket állítson. A közönség nem fogadta elismeréssel ezeket az akkoriban merőben szokatlan képeket. Goya valóban másként festett, mint korábban – a képet tanulmányozó művészettörténészek az érzelmek kifejezése és a lendületes, határozott ecsetvonások miatt ezt tekintik az egyik első modern festménynek. A képen az egyenruhás francia kivégzőosztag hátulról, arctalanul jelenik meg, velük szemben sorakoznak a rémült áldozatok. Közülük is kiemelkedik egy fehér inges alak, aki bátran szembefordul a katonákkal. Önfeláldozás és szomorú beletörődés egyszerre tükröződik a hős arcán. Goya az áldozatok rettegését és a holttesteket is megjeleníti, nem kíméli meg a nézőt a borzalmas részletektől. A kép szinte megszólít, és elgondolkodtat a háború értelmetlenségéről, a félelemről, a szabadságvágyról.

A poszteren szokatlan kompozícióval találkozunk: a kép főszereplője a nézőnek háttal kísétál a kép teréből. A *kolosszus* (más néven *Az óriás*) talán egy hazafias költemény ihletésére született, amelyben a spanyol

nép a Pireneusok óriásaként száll szembe az elnyomó seregekkel.

Az alul látható jelenet hasonlóan sötét hangulatú, van benne valami nyugtalanító. Nem csoda, hiszen Goya idős korára egy betegség miatt teljesen megsüketült, az utolsó éveit a Madrid külvárosában álló házában töltötte, amit a környéken csak „a süket házaként” emlegettek. A magába fordult, kedvetlen festő itt készített tizennégy sötét tónusú képet, a „fekete képeket”. A sorozat néhány darabja rémlátomásnak hat, Goya legmélyebb, nehezen megfogalmazható félelmeit festette meg a képekben. A *Boszorkányszombat* nem mesél el történetet, nehezen megfejtethető, mit csinálnak a képen szereplő alakok. Az ördögöt szimbolizáló kecskeárny egy csoport nő felé fordul, akik vélhetően a boszorkányokat testesítik meg. Színpadképet idézően kontrasztos fény-árnyék hatásokat használ, de az arcok alig kivehetőek, mégis érezhető a képet átható rémület. Talán így fejezte ki, mennyire ellenzi a spanyol inkvizíció kegyetlen eljárásait, a vallás nevében elkövetett kínzásokat.

SZIRMAI PANNI

Nem válik el

Iskolai nyelvtanóráink egyik első tananyaga az **igekötők** listája: *be, ki, le, fel, meg, el, át, rá, ide, oda, szét, össze, vissza*. Ha megkérdezed valamelyik nagyszülődet vagy idősebb ismerősödet, még ő is biztosan el tudja sorolni mindet egy szuszra. De ez a lista csak a leggyakoribb igekötőket említi. Most állj meg egy pillanatra az olvasásban, és próbálj összegyűjteni még néhányat! Lehet, hogy könnyebben menne a gondolkodás, ha félrevonulhatnál vagy éppen inkább körülvethetnél magad az osztálytársaidal, ha legalább belenézhetnél a tankönyvedbe, vagy ha egyenesen hazamehetnél, mielőtt agyonhajszolod és tönkreteszed magad az iskolában a sok tanulóssal.

Ha az előző mondat egy kissé túlzásnak tűnt, elárulom: azért fogalmaztam így, hogy minél többféle további igekötős ígét tudjak belezsúfolni – nézd csak meg újra a mondatot! Vagyis a *bele, a haza, az agyon* és a *tönkre* is lehet igekötő, akár csak az *abba, alá, benn, egybe, ellen, elő, előre, fel* vagy *föl, félbe, félre, felül* vagy *fölül, fenn* vagy *fönn, helyre, hozzá, keresztül, ketté, közbe, közre, külön, mellé, neki, rajta, széjjel, szembe, szerte, tele,*

tova, tovább, túl, újjá, újra, utána, végbe vagy a *végig*. (De megsúgom: még ezzel sem teljes a lista!)

Az igekötőkkel kapcsolatos egyik legfontosabb tudnivaló, hogy ha közvetlenül az ige vagy igenév előtt állnak, **egybeírjuk** a szóval, ha viszont utánuk, akkor **külön**: *megtanulom*, de *tanuld meg*. Ha azonban nem közvetlenül követi az ígét vagy igenévet, hanem közéjük ékelődik egy másik szó, akkor szintén elválnak egymástól, például: *meg szeretném tanulni, meg ne tanuld, meg is tanultam, meg szokta tanulni*. Ezek egészen könnyen megjegyezhető szabályok, ugye?

Ám a helyzet bonyolódhat, ezért nem mindig követhetjük a fenti szabályokat gondolkodás nélkül. Nézzük meg az utolsó példában a **közbeékelődő** *szokott* többféle esetét. Nem érdemes automatikusan különírni az igekötőtől, ha meglátjuk a kettőt egymás mellett, hiszen az alábbi szerkezetben éppen, hogy szorosan kapcsolódnak egymáshoz: *leszokott a dohányzásról* (itt a *leszokott* igekötős ige). Ha viszont azt írod: *le szokott menni dohányozni*, akkor közbeékelődés történik: a *le* és *menni* közé kerül a *szokott* segédige, így tehát külön kell írni az igekötőt a főnévi igenévtől.

Tovább nehezíti a dolgunkat, hogy szóban nem vagy alig teszünk különbséget a kétféle szószerkezet hangsúlyozásakor. Noha a helyesírási szabályok szerint külön kell írni a *le szokott menni* kifejezést, **hangosan kimondva** éppen úgy hangzik az eleje, mint a *leszokott a dohányzásról* kifejezésben – próbáld csak ki! Mivel a mai világban a kommunikációnk jelentős részét digitális eszközök segítségével folytatjuk, aminek jellegzetessége, hogy az élőbeszédet mintázza, sokan elvétik a *le szokott menni*-féle esetek írásmódját, mert bár telefonba, tabletbe vagy laptopba pötyögik a mondandójukat, gondolatban szóban folytatják a párbeszédet. Ugyanezért látjuk egyre gyakrabban azt is, hogy a tagadó- vagy tiltószót egybeírják az azt követő igével: a szóbeli hangsúlyozás motiválja az írásban helytelen *nemtudom* – sőt *nemtom* – alakot, a valójában helyes *nem tudom* helyett.

Láttunk tehát példákat az igével egybeírt, különírt, illetve élőszóban egynek hangzó, de különírandó igekötőkre. A végére hagyunk egy harmadik féle írásmódot, ami a kettő közötti átmenetet képviseli. Mi lehet az, ami nem egybeírás, de nem is különírás?

Hát a **kötőjeles** írásmód! Kötőjelet akkor teszünk az igekötő után, amikor megismételjük az ige előtt, így kétszer szerepel ugyanaz – ahogyan például József Attila talán legismertebb versében: „*Már egy hete csak a mamára gondolok / mindig, meg-megállva*” –, és amikor ellentétes jelentésű igekötőket kapcsolunk össze, mint például a Bibliában: „*Én vagyok a kapu. Aki rajtam keresztül megy be, üdvözüi, ki-be jár és legelőt talál*” (Jn 10:9). Ahogyan a példából is láthatod, a *Mama* című versben a második igekötőt egybeírjuk az igével vagy igenévvvel, míg a bibliai idézetben külön.

Most pedig abba hagyjuk – vagy: *hagyjuk abba* – a helyesírási szabályok magyarázatát, mielőtt valóban úgy érzed, hogy azok csak tönkreteszik az életünket.

PARAPATICS ANDREA

Elengedlek, nem engedlek...

A meleg, napsütéses nyár után, ősszel a növények életműködése fokozatosan lelassul, és ami ebben a leglátványosabb: a levelek elsárgulnak, megbarnulnak, idővel le is válnak. A mérsékelt égövön ilyenkor az egyre rövidebb nappalok során, a hűlő levegőn, a fászsárúakban, a levélnyel és az ág között, a levelek alapjánál, ahol a sejtek már állandósultak, olyan osztódó sejtekből álló réteg képződik – az **elválasztó zóna** –, ami leválasztja az immár feladatát veszített leveleket. Az idáig szorosan, erősen a hajtáshoz kötődött levelek, melyek az egész növény számára termelték a szerves anyagokat, a földre hullanak.

Van azonban olyan növény is, például a **gyertyán**, melynek levelei ősztől is a hajtáson maradnak, csak az erősebb, tartósabb fagyos napok után száradnak el és válnak le. Az úgynevezett **télizöld** növények viszont nemcsak ősszel, de akár télen is javarészt zölden tartják lombukat, majd tavasszal vagy még akkor sem hullatják el leveleiket. A fenyőfélék tűlevelei ritkábban, általában csak több évente válnak le, bár kivétel köztük is van, például a **vörösfenyő**, ami évente cseréli leveleit. A sövényként is alkalmazható fényes lombzatú cserje, a **babérmeggy** örökké zöld, leginkább csak akkor veszti el leveleit, ha valamilyen kártevő, pl. gomba támadja meg.

A növények különös egymáshoz kötődését mutatják a **klonális** növények. A klónokról bizonyára hallottál már, és tudod, hogy azok genetikailag tökéletesen egyforma egyedek, azt lehet mondani, hogy ikertestvérek. Ilyen például a **nád**, ami mindig tömegesen fordul elő a tavak szélein, a sekélyebb zónában. A tömegesség érthető, hiszen mereven felálló szárai a tó alján, az iszapban **gyöktörzssel** (rizómával) kapcsolódnak egymással, mintha egy növény lennének a Balatonon Kenesétől akár Keszthelyig. Az egyes nádszálak (klónok) közötti tápanyagforgalmat is a gyöktörzs biztosítja. A szárazföldi növények közül a gyöngyvirág, a nőszirm, a salamonpecsét vagy a macskagyökér is gyöktörzsos. Megfigyelted már, hogy a konyhakertben a szamóca, ami szintén klonális növény, hogyan terjed? Nem gyöktörzs révén, hanem indákkal, amelyek vége a talajhoz érve gyökeret ereszt és új növény, új klón indul fejlődésnek.

Mindezekon kívül van még egy különös módszer is, ezt pedig az **elevenszülő** (vivipara) növények mutatják, melyek a levelük szélén kifejlődő, majd onnan leváló, már gyökeres növénykével szaporodnak. Talán a legismertebb közülük a Madagaszkáron őshonos **sarjika**, ami egy korallvirág faj. Nálunk szobanövényként lehet találkozni vele. Húsos leveleinek szélén fejlődnek az apró, vékony gyökerű növénykék, mégpedig tömegesen, ezért azt is lehetne mondani, hogy a sarjika „sokgyermekes”. Ezek a kis növények idővel leválnak az „anyanövényről” és gyökereiket a földbe fúrva megtelepednek. Eleinte, amíg a gyökerek nem képesek önálló tápanyagfelvételre, a kis, pozsgás leveleikben raktározott tápanyagokból élnek.

Amikor egy tűzhányó kitörése után a kihűlő lávából rideg lávamező alakul ki, idővel azon is megjelennek elsőként nem különösebben igényes, de speciális képességű, egyszerű növények, amelyek a gyökereiken át erős savakat kibocsátva oldják a kőzetet. Ezek az úgynevezett **pionírnövények**. A savak hatására megindul a kőzet mállása, majd a lassú talajképződés, amibe besegít a napsütés, az eső, a hőmérsékletváltozás. Ez pedig újabb – erőteljesebb, nagyobb – növények megtelepedését teszi lehetővé, és így idővel egyre gazdagabb, változatosabb növénytársulás alakul ki az egykor volt kietlen területen.

SZIGETI ZOLTÁN

Ami összeköt, szét is választ

A törpék fejüket szomorúan lehajtva, sapkájukat a kezükben szorongatva álltak a varázsló ajtaja előtt. Amikor a varázsló ajtót nyitott, rögtön belekezdtek a mondandójukba:

- Féltünk, ezért szerződést kötöttünk...
- Két túlméretezett és haragos...
- Egyfejű zöld sárkánnyal...
- A telkeik közt húzódó...
- Óriási, gránitszilárd fal megépítésére...
- De mi mégse szeretnénk ezt a szerződést teljesíteni...

– Tudsz segíteni? – kérdezte a hetedik törpe a varázslótól könnyes szemmel.

– Ma épp telihold lesz – nézett a felhőtlen kék égre a varázsló. – És a varázslatok mindig telihold idején a legerősebbek... – folytatta a hét törpére kacsintva. – Ne féljete! Olyanok vagytok, akár a fonott kötelek. Több külön szálból alkottok egy erős kötelet. Ez a ti szövetségetek, ez köt össze benneteket.

Az életben sok függ attól, kikkel kötünk szövetséget.

A varázsló hazaküldte a kissé megnyugodott hét törpét, és hozzálátott a vizályfeloldó varázslat előkészítéséhez.

Másnap hajnalban a hét törpe megérkezett a két sárkány telke közti határra, ahol a két halálos ellenség jókedvűen beszélgetett, nevetgélt és fát gyújtogtetett...

– Nyáron gyűjts... – mondta az egyik sárkány.

– Hogy télen fűts... – fejezte be gondolatát a másik sárkány. Majd hozzátették, hogy az éjszaka során békét és egyben újra barátságot kötöttek, és már nincs szükségük a telkeik közt húzódó, gránitszilárd fal megépítésére. – De a fáradozásotokért cserébe hazarepítünk benneteket, és természetesen odaadjuk a munkáért járó fizetséget is – mondták a sárkányok, nagy egyetértésben.

A hét törpe megkérte a sárkányokat, hogy inkább a varázsló házához vigyék őket, mert meg akarták neki köszönni a segítséget. Útközben azonban a két sárkány megint vitatkozni kezdett. Először csak az útirányon kaptak össze, majd a repülési magasságban nem értettek egyet, és mire a varázsló házához értek, már ismét halálos ellenségek voltak...

– Tudjátok, mindig azzal van a legtöbb bajunk, aki a legjobban hasonlít ránk...
– mondta a varázsló a nagy perpatvar hallatán, amikor kijött a házából. Majd jobban szemügyre vette a két sárkányt, és felismerte, hogy azok ikersárkányok!

- Egyformák vagyunk...
- De mégse...
- Másra gondolunk...
- De mégse...
- Hiába menekülünk egymás elől...

– Mégis tudunk a másikról mindent... – fejezték be egymás mondatait az egyfejű ikersárkányok.

– Tudsz segíteni? – kérdezték egyszerre.
– Léteznek feloldhatatlan kötések...
– mondta a varázsló. – De tudok egy szükségmegoldást – folytatta, majd bement a házába és kihozott két régi rézüstöt, amelyeket varázsigéket suttogva addig-addig pörgetett a levegőben varázspálcájával, amíg a sárkányok fejére simultak. – Amíg ezeket a sisakokat viselitek, nem működik köztetek a telepátia, és nem tudjátok, mire gondol vagy mit csinál a másik.

A két sárkány, mintha kicserélték volna őket, meglágyult egymás iránt. A hét törpe és a két sárkány hálásan megköszönte a varázsló segítségét, aki végül mindannyiukat megkínált egy bögre stresszoldó teával is.

KOVÁCS ZOLTÁN TIBOR

A becsomózódott kert

Az első csomók a fűszálakon jelentkeztek. Aztán a fűszerek és a virágok szárain, majd átterjedtek a liliomfa gyökereire, a patak hullámaira. Még a kert felett ívelő szivárvány is összezsomózódott. A madarak torkán megakadt a hang, így a madárdal recsegett és hamisan szólt. A bazsalikom és a levendula elvesztette az illatát, a szivárvány minden színét.

A kert lakói úgy érezték, mintha az ő szívükön is nagy csomó volna.

– Hallottatok már Borbolyáról, az alakváltó boszorkányról? Talán ő jár a kertben éjszakánként, ő varázsol mindenre csomót... – vetette fel Ede, a fűszerkert törpéje.

– Lessük meg, és kapjuk el éjszaka! – ajánlotta Guszti, a sün.

A kertlakók napnyugtakor elbújtak az eprek között. Visszafojtott lélegzettel vártak a sötétségben.

Csak vártak, és vártak... A kertben vészjósoló csend uralkodott. Aztán halk, nyöszörgő hangra lettek figyelmesek.

– Jaj, jaj... Ó, de nehéz...

– Halljátok? – suttogta Magnólia, a liliomfában lakó tündérlány.

– A kert közepe felől jön a hang, ahol a patak ered! – sziszegte Aladár, a botsáska.

A kertlakók óvatosan lopakodtak a furcsa hang irányába.

– Hiszen ez a forrás! A forrás nyöszörög!

Ahol a víz előtört, nagy kő állta el a patak útját. A víz vékony sugárban bújt ki a nagy kő

alól, és meg-megbotlott benne, így fodrain gubancok és csomók keletkeztek.

– Itt a probléma! – bólogatott Aladár. – A víz, ami az egész kertet táplálja, gubancos. Arrébb kellene tolni a követ.

A kertlakók nekigyürköztek, de ahogy megmozdították a követ, az megrázkódott, és átváltozott: egyszeriben Borbolya állt előttük, az alakváltó boszorkány.

– Hogy merészelitek meggátolni az összegubancoló-akciómat?! Mindjárt szederindát varázsolok belőletek és titeket is összegubancollak!

A boszorkány legyintett a varázspálcájával, és a kertlakók azon nyomban szederindává változtak. De mert kúszónövénné váltak, fűgén kúszni kezdtek a boszorkány felé. Pillanatok alatt körülfonták Borbolya lábát. A boszorka megbotlott, a varázspálca a kezéből a vízbe hullott, és a varázslat megtört.

A forrás hatalmasat sóhajtott. A víz nagy lendülettel tovaáramlott, és messzire sodorta Borbolyát a varázspálcájával együtt. Áramlott a folyó, eljutott a fűszerkertig, megöntözte a bazsalikomot, a levendulát és a mentát, az epreket, és a csomók mind megoldódtak. A patak keresztültáncolt a liliomfa gyökerei között, és a fa rögtön kivirágzott. A visszaváltozott kertlakók elégedetten szagolgatták az édes illatú virágokat.

SZEMES FLÓRA BORSIKA

Egy nyelvet beszélünk

PAP KATA rajzai

Akkor én most igazi magyar leszek, kérdem vagy századszor anyát a buszon, ami Budapestre visz, ahol az unokatestvérénél fogok lakni, amíg a zenei tanulmányaimat végzem, de szájának rándulásából látom, hogy elege van a faggatózásomból, így inkább kinézek az ablakon és próbálom felfedezni a jeleket, vajon miben más a magyar föld, mint az erdélyi, de szerintem minden ugyanolyan, a házak, az emberek, ám erősen figyelek, hogy észrevegyem, már odaát vagyunk, bár nagypapa azt mondta, ez egy és ugyanazon ország, csak száz éve feldarabolták, amit nem értek, mert hogyan lehet egy országot szétszakítani a hegyeivel, folyóival, a közös nyelvet beszélő emberekkel, akik rokonok és szeretik egymást, de erre nagymama szeme a távolba réved, úgy mondja, hogy a politikusokat, kisfiam, ez nem érdekli, és amikor kérdezem, kiből lehet politikus, mert bizony akkor én is az akarok lenni, hogy visszacsináljam ezt az egészet, csak nevetnek rajtam, nagymama meg elsóhajtja, hogy szívet cseréljen az, aki hazát cserél, mire apa mérgesen rávágja, hogy de hát egy vérből valók vagyunk, bár arra azért csak nehezen tudott válaszolni a sírdogáló anyának, hogy akkor most összecsomagoljuk Petit, aki én vagyok, az egész életét, és elengedjük őt a nagy, idegen Budapestre, ahol senkit sem ismer, csak az unokatestvéremet, Natit, akinek nincs gyereke, csak egy menhelyről szerzett kutyája, mire apának sikerült visszavágnia, hogy van viszont

egy gyönyörű, két szoba hallos, belvárosi lakása a zeneiskola mellett fekvő utcában, ami azért fontos, mert négyéves korom óta zongorázom, és amiatt költöztetnek Pestre, mert Gizi néni, a zongoratanárnőm azt mondta, ragyogóan tehetséges vagyok, érdemes engem taníttatni, próbáljuk meg Magyarba' a Bartók Konzit, amiről nem tudtuk, hogy mi, de a nagymama megnézte a neten, hogy az a Zeneművészeti Egyetem gyakorló gimnáziuma, ahová két év múlva mehetek, feltéve, ha kijárom a zenei általános utolsó két osztályát, apa felvillanyozva szervezte a jövőmet, amiből tudom, hogy szerencsés vagyok, ám arra gondolok, hiába beszélünk egy nyelvet, idegen leszek egy ideig, de abban reménykedem, a zene összehoz minket, mert azt tanultam Gizi nénitől, hogy a világ összes embere megérti, ha felsír egy hegedű, vagy egy lány futam végigsuhan a zongorista keze alatt, ezért már mosolygok, amikor a buszállomáson fogott taxink csikorogva fékez az Akácfa utcában, ahol Nati néni kitárt karokkal és óriási halom palacsintával fogad, aztán betessékel a számomra kialakított szobába, ahol az ágyam közepén egy kajla, kis foltos csóválja a farkát izgatottan, az asztalon pedig egy vadonatúj laptop üres képernyőjén villószik a fekete kurzor és én ettől megnyugszom, mert érzem, hogy hazaérkeztem, ezzel megnyílt új életem könyvének első fejezete.

SÁRI EDINA

Nepomuki János prágai érseket a 14. század végén állítólag azért íteltette halálra IV. Vencel király, mert megtartotta a gyónási titkot. Az egyházi legenda szerint a feleségére

Faékkal és daruskocsival

féltékeny Vencel kínzással akarta kicsikarni az érsek vallomását, hogy az asszony mit gyónt meg. Mivel nem járt sikerrel, a Károly hídról a Moldvába dobatta a papot. A vértanú Jánosról egyre több legenda terjedt és egyre nagyobb tisztelet övezte Európa-szerte, de csak a 18. században avatták szentté. Ő lett Csehország, sőt, a hidak és a halászhalmok védőszentje.

Hamarosan nagy igény támadt a szentet ábrázoló szobrokra. Hazánkban is közel hétszáz Nepomuki Szent János-szobor áll, főleg hidak közelében. A kőfaragó műhelyek az egyre több megrendelést úgy teljesítették, hogy gyorsan megmunkálható, puha kövekből, a Dunántúlon homokkőből és mészkőből, a keleti országrészben tufából faragták ki a szentet. Ezek a kövek viszont nagyon mállékonyak. Amikor rossz állapotba kerülnek, és az alapozás hiánya miatt megdőlnék, szétbontva minden szobrot műhelybe kell szállítani a javításhoz.

A szállítás legtöbbször nehéz és kockázatos, mert nem látunk a kő belsejébe, nem tudhatjuk biztosan, hogy az eredeti kötéseket hogyan oldjuk fel. Az egyik legősibb eszközt, az éket használjuk a régi kötés oldására.

Hat-nyolc keményfa éket ütünk körbe a figura alá, amíg el nem szakad a talapzattól.

Régen olykor ólommal ragasztották össze a vascsapon álló alakokat. Amikor az egerszalóki Nepomuki-szobrot bontottuk, az ólom olyan erősnek bizonyult, hogy keresnünk kellett a faluban egy lakatost, aki lánghegesztővel olvasztotta ki az ólmot. Háromórás kínlódás után végre darusautóra került a szobor-együttes, ám ekkor jött még a neheze. A szobor a főút alatti mélyedésben állt, és a megrakott teherautó nem tudott

Terbócs Attila fotói

onnan felkapaszkodni az útra. Traktorost kellett hívunk, aki kihúzta a darusautót.

A pápai Nepomuki Szent János-szobor egyedülálló Magyarországon, mert kétszereplős: a katonát is ábrázolja, aki egy husággal lesújt a szentre, mielőtt a Moldvába lökné. A két figurát a hátoldalon „U” alakú, hosszú, szabadon álló kapcsokkal rögzítették a talapzathoz. Amikor megkezdtük a szobor helyreállítását, azt hittük, ezek a kapcsok csak biztonsági megerősítések. Ám amikor a két kapcsot eltávolítottuk, a figurák előre dőltek, mert a barokk kori kőfaragók valamilyen okból nem alkalmaztak belső, rejtett vascsapokat. Szerencsére nem zuhantak le a földre, nem törtek darabokra. Sikertelenül próbáltuk először gerendákkal megtámogatni a figurákat, majd gyorsan hívtunk egy darusautót, segítségével visszaállítottuk a szobrokat eredeti helyzetükbe, és visszarakasztottuk a kapcsokat.

Ezek a szobrok súlyosak, kézi erővel nem mozgathatók. Darusautót kell hívunk vagy háromlábú állvánnyal és láncos csörlővel emeljük le a műalkotásokat talapzatukról, és a visszaállítás is ugyanígy történik.

VARGA ZOLTÁN ZSOLT

Oldó, kötő

Lélegzés

Oldás és kötés – a két fogalom ellentétnek hangzik, de ahogy kimondjuk, mintha ki-be lélegeznénk. Az ellentét és a lélegzés a zene két fontos eleme.

Még az egyszerű népdalokban is nyoma van – mondjuk egy olyanban, amelynek első sorát a második lényegében folytatja, árnyalja. (Pl. A szántói híres utca / cimbalommal van kirakva, / ha még egyszer végigmegyek rajta, / nótát ver a csizmám sarka.) Az első sor zárt közlését a második ugyanakkora terjedelemben és hasonló zártságban hozza eléink. A harmadik sor dallamban, ritmusban eltávolodik, kinyitja a zenei gondolatot – *oldja* –, hogy azután a negyedik sor visszahozza az első kettő zártságát és motívumait – újra megkösse.

A klasszikus zeneszerzők műveiben hasonlót fedezhetünk föl, amikor egy téma szigorúbban szerkesztett formáját követően kalandozni kezd a dallam és a harmónia, egyre távolodik a téma zártságától, szabadabban fantáziál, míg végül visszatalál a kezdeti szerkezethez vagy megérkezik egy egészen

másik témához, amelyik ismét keretek közé szorítottabb.

Azt hihetnénk, a zenében minden egyenlően fontos. Ha így volna, nem pihenhetne meg a hallgató füle. Amikor történetet mesélünk, abban is vannak a megértéshez nélkülözhetetlen közlések, adatok, majd szabadabb kitérők. A zene oldottabb szakaszaiban, amelyek a zártabb szakaszok között hallhatók, a hangszeres zenész olykor sokkal több hangot játszik, mint a kötöttebb részekben, mi mégis egy kis pihenőt kapunk. A zene talán a lelki hátteret festi, eljátszadozik a téma elemeivel, hangnemek között vándoroltatja azokat, mi pedig lassacskán megérünk megint a kötöttségre, új, lényeges információ befogadására.

Keresd meg YouTube-on Mozart [ejtsd: mócárt] *Kis éji zenéjének* harmadik tételét, a menüett nevű francia táncot. Előbb eljuttassák a témát, ami a $\frac{3}{4}$ -es lökötésben nyolc ütemnyi. Ezt megismétlik, majd azt halljuk, hogy nem negyedekben lépdel tovább a zene, hanem feleakkora ritmusértékekben, egymás

melletti hangokon föl-le kúszik. Négy ütemen át pihenteti figyelmünket, aztán visszatér a már hallott menüett-téma. Ezt is megismétli, s akkor már egészen más téma lép elénk. Ebben nincsenek ugyan hangközugrások, de zárt egységet érzünk. Mintha egy képet keretben látnánk. Ez is kétszer megy le egymás után, s megint érkezik egy rész, amelyet az előbb pihenősnek érzékeltünk. Kicsit mintha homályosabbá válna a kép, de négy ütem múlva újra halljuk a második karakteres témánkat. S ennek ismétlése után megint az első, már az előbb leírt kezdő formarész szólal meg.

Kötés és oldás valósul meg a disszonanciák és konsonanciák viszonyában is. Ha bizonyos hangközöket éneklünk vagy hangszeren játszunk, nyugalmat érzünk, más viszonylatokban feszültséget tapasztalunk, s alig várjuk, hogy az feloldódjék egy nyugalmas hangzatra. A feszültnek érzett a *disszonáns* (nem jól együtthangzó), a kellemes, megnyugtató a *konsonáns* (jól együtthangzó).

Többtételes zeneműveknél a tételek között is kialakul kötöttebb és oldottabb érzetet keltő kapcsolat. A feszesen ritmikus, gyors tétel után jólesik feloldódnia a szép, dallamos lassúban. Egy drámaibb – tehát

karakterek ütközését megjelenítő – tétel után megmerítkezünk az elnyugtató, oldó líraiban.

Így lélegzik tehát a zene kicsiben és nagyban. Oldódik és megkötődik. Lekötődik és feloldódik.

HOLLÓS MÁTÉ

A szakóca és a nyele

Sok nemzedék egyik kedvenc történelmi regénye *A kőbaltás ember*. Szentiványi Jenő 1937-ben írta, hallatlan népszerűsége miatt számtalan kiadásban jelent meg, még az ezredforduló után is többször. Így a legtöbb magyar gyerek ennek a könyvnek a különböző borítói nyomán képzelel el, hogy távoli őseink hogyan használták a kőbaltát. Bármikor is tervezték ugyanis ezeket, szinte mindegyik képen bőrökbe öltözött, bozontos ősemberek sújtanak le egy nagy állatra, hosszú botra erősített, méreteres kődarabbal.

Csak hogy a nagy állatokra főleg csapdákkal, íjjal és dárdával vadásztak egykor. A kőbaltát viszont ütésre, törésre, zúzásra használták, mint a mai kalapácsot, vagy még súlyosabb fajtáját, a pörölyt.

Ha szúrni vagy vágni kellett, arra ott volt a mai kések őse, a **szakóca**. Az emberek legrégebbi, több mint másfél millió éve használt szerszáma. Ezt kemény és éles kövekből (főleg kovakőből, obszidiánból vagy bazaltból) alakították ki. Addig pattintgatták le róla a darabokat, amíg a kívánt formát (csepp, szív, mandula) és méretet el nem érték. A régészek gyanítják, hogy mielőtt a tenyérbe szorították, bőrdarabbal fogták meg, hogy az ismételt csapások és sújtások ne sértsék fel a saját bőrüket. S szinte biztosak abban is, hogy még a pattintás során keletkezett kisebb szilánkokat (később: pengéket) is hasznosították, attól függően, hogy a

zsákmányállatok feldarabolásakor inat, húst vagy csontot kellett vágni. Ezeket vakarásra és vésésre is alkalmas darabok egészítették ki. Különböző méretű és formájú szilánkokból egész „szerszámkészlete” volt az ősi csoportoknak. Tanácstalanul állnak azonban a szakemberek a legnagyobb darabok előtt: előkerült már 30, 40, sőt, újabban 50 centis (!) óriási szakóca, ami biztosan másra és máshogy volt jó, mint a többi – de erről egyelőre csak találgatni tudnak.

Elég sok zavart okozott a kiváló természettudós, Herman Ottó, amikor több mint 130 éve, 1893-ban bemutatta az első hazai, Miskolcon talált kőleleteket. Hogy elkerülje a nemzetközi szakirodalmat uraló német kifejezés magyar tükörfordítását (marokkó vagy ökölkő), ő javasolta a nyelvünkben már létező szakóca (szakolca) használatát. Csakhogy e szláv eredetű kifejezés a téli halászatok során munkába állított 'jégvágó fejsze' megnevezésére szolgált, így aztán mai napig segít összekeverni a szakócát a nyéllal rendelkező baltával. A rövid nyelvű baltát jelentő 'szekerce' szó maga pedig ugyanonnan származik, ahonnan a 'szakolca'. A vágást jelentő szláv 'szek' ige származéka mindkettő, és ezt ismerjük fel például mai szecsckázás szavunkban is. A régi Zala megyében 'szakolásnak' nevezték, amikor a főtt krumplit villával apró darabokra nyomkodták.

A balta vagy szakóca kérdésben tehát a nyél az igazi vízválasztó. Óriási jelentősége volt egykor, amikor a külön használt és egyedi megmunkálású kődarabok és a szintén népszerű botok egyszer csak összekapcsolódtak új eszközzé. Botokat a majmok is használnak, dobálásra, piszkálásra, emelésre, forgatásra, vízmélység-mérésre (!). De hallatlan jelentőségű felfedezés volt, hogy nemcsak az emberi kar hosszát lehet megnövelni velük (mint a kilőhető kőhegyű nyíllal, az eldobható dárdával/gerellyel vagy a döfésre kialakított lándzsával), hanem az ütés erejét is. (Hiszen a bot végére erősített kődarab útja így megnőtt a csapás előtt – fizika órán sokszor épp így magyarázzák el, mit jelent az **erőkar** megnövelése). Hogy mikor kerülhetett az első nyél az első kődarabra, s hogy később mekkora és milyen alakú kövekhez milyen hosszú nyél tartozott? Lehet, hogy sohasem tudjuk meg, mert a kővel ellentétben a fa tartozékok csak a legkritikább esetben, különleges körülmények között maradnak meg. De ahogy ma különbséget teszünk a különböző fanyelű, de már fémfejű kalapácsok, balták, fejszék, szekercék, kapák, gereblyék között, ugyanúgy feltételezhetjük, hogy őseinknek különböző feladatokra különböző célszerszámaik voltak.

Ami szerszámként megszületett, később, amikor az embercsoportok már egymással is harcoltak, változatlan formában vagy kis átalakítással, sajnos, fegyverként is bevethető volt. Így szinte mindegyik „békés” munkaeszköznek megvan a gyilkos katonai párja. Csataalapács, csatabárd, harci szekerce, pallos, harci fejsze és harci balta – az indiánregényekben például ez a tomahawk (ejtsd: tomahók). És így lett a késből harci tőr, kard, szablya vagy jatagán.

A korai kőeszköz-készítés talán legizgalmasabb vonatkozása, hogy szorosan kapcsolódik a nyelv eredetéhez. A kutatók észrevették, hogy amikor őseinket utánozva igényesebb darabokat készítettek, az agyuknak pontosan azok a területei (a jobb agyfélteke bizonyos régiói) mutattak nagy aktivitást, amelyek a hallott beszédet is értelmezik. Mások arra figyeltek fel, hogy összetett szerszámok készítésekor szinte ugyanolyanok a véráramlási mintázatok az agyban, mint amikor szavakon kell gondolkoznunk. Ma már nagyon nehéz megmondani, hogy a kőeszköz-készítés előzte-e meg a nyelvhasználatot vagy egymásra hatva, kis lépésekkel, párhuzamosan fejlődtek ki.

Tudjátok, mit hívnak ma marokkőnek? Símára csiszolt, ragyogó színekben pompázó ásványokat, kristályokat, féldrágaköveket, amelyekből 3-4 darab megtölti a tenyeret vagy a zsebet, és szépségük mellett tapintásuk, érintésük, súlyuk is kellemes érzést vált ki. Vannak, akik hisznek abban, hogy ezektől a kövektől energiát lehet kapni, hogy segítenek az elmét megnyugtatni, és összhangba hozni testet és lelket.

Z. KARVALICS LÁSZLÓ

A saját csapatom

Az osztályban rendesen összebogozódtunk.

Lilinek saját csapata van,
benne van Kincső is meg Reni.

De Niki már nincs benne,
neki külön csapata van,
övék a másik bunker,
Niki csapatáé.

De Lili szereti növeszteni a csapatát,
és elcsábít pár embert Niki csapatából.

Régen Niki is benne volt

Lili csapatában,

de aztán Lili kiutálta,
azt mondta, Niki akarja
vezetni helyette a csapatot,
és neki ez nem tetszik.

Mert Lili csapatát senki más
ne vezesse, csakis Lili.

Niki azt mondja, nem is akarta
elvenni a vezetést Lilitől,
ezt csak Lili képzelem,
aki mindenképpen
a világ királya akar lenni.

Nikit ez nem érdekli,
tök jól elvan a saját csapatával,
szaladgálnak, videókat néznek
a mobiljukon, rendezgetik a bunkert.

Az viszont már érdekli Nikit,
hogy Lili elrabolja a csapattagjait.

Azt mondja nekik, béna lúzerek,
ha nem Lili csapatában vannak,
és ugyan ki akar béna lúzer lenni,
hát ki, hát ki, hát senki.

Niki azért nem mer nekiugrani
Lilinek, mert veszélyes lány,
így aztán Niki inkább elrabolta tőlem
Barbit, aki az egyedüli barátom.
Nekünk is van egy bunkerünk,
teliraktuk letépdessett virágokkal,
szép kavicsokkal, fontunk neki kerítést,
de aztán Lili csapata betört,
és ordibálva széttúrt meg szétszórt
mindent, kezdhettük újracsinálni.

És most Niki lenyúlta Barbit,
úgyhogy egyedül rendezgetem a bunkert.
Annyira nem lepődtem meg,
mert korábban Anival volt közös bunkerünk,
őt meg Lili csábította magához.
Barbi még hívogat, hogy jöjjenek én is
Niki csapatába, ne legyek egyedül,
de most egy pár negyedikes fiú is
csatlakozott Nikihez, hogy még nagyobb
legyen a csapat, és azok annyira gyökerek,
tisztá óvodások, semmit sem értenek,
és elrontanak minden játékot,
semmiképp nem akarnék velük csapatozni.
Inkább én vagyok a saját csapatom.

LACKFI JÁNOS

Zoknik

Orsiék megérkeztek új otthonuk, egy soképületes, sokemeletes háztömb egyik kapuja elé. A költöztetők felcipelték a bútorokat, a nagy dobozokat, majd minden jót kívántak, s már mentek is a következő címre. A szülők kartonról kartonra csomagolták ki régi életüket. Orsi is elrendezte a játékeit és a könyveit, ágyára ültette bolyhos szőrű jegesmedvét. Szép lakás, szép szoba, meglesz mindennek a helye – de senkit nem ismer itt. Se a házban, se a környéken, és mit csinál majd az új iskolában?

Másnap anyával felfedező körútkjukról tartottak hazafelé. Megszámolták, hány lépés vezet át a patak feletti hídon, és kipróbálták, vissza tudják-e tartani a lélegzetüket, ameddig átérnek az alagúton.

Ahogy a házuk előtti játszótérhez közeledtek, Orsi megint az iskolára gondolt. Ki lesz a padtársa? Talál barátokat?

És egyszerre eléjük toppant egy szőke copfos, szeplős, korabeli kislány.

– Van kedved kidobósozni? Páratlanul vagyunk. Hallottuk, hogy Petiék mellé költöztetek.

Orsi anyára nézett. Ő biztatóan bólintott.

– Otthon várlak.

A szőke copfos felnőttesen megrázta a kezét és Lénaként mutatkozott be. Elhadarta a többiek nevét is, valahogy így hangzott: zsófi-petiflórazalán.

Aztán már dobták is a labdát, nagy nevetések közben mérkőzött a két csapat, Orsi mégis attól félt, hogy nem olyan ügyes, mint a többiek. Léna javasolta, hogy most már inkább bújócskázzanak. Mialatt a többiek megegyeztek, ki legyen a hunyó, Léna a hátizsákjához szaladt. Egy pár rózsaszín csíkos, tetején fodorral díszített zoknit hozott. Az egyiket Orsinak nyújtotta:

– Vedd fel! Szerencsét hoz. A nagymamám-tól kaptam, amikor mi voltunk itt újak.

Orsi furcsának találta az ötletet, de nem akarta visszautasítani a segítséget.

Leültek a fűbe, és felhúztak egy-egy rózsaszín csíkos zoknit a bal lábukra.

– Így akár össze is téveszthetnek minket – bökte meg Léna.

Orsi elmosolyodott. A kölcsönkapott zokni szálai között mintha varázsfonálon csillant volna a napfény. Vajon varázsereje volt csakugyan? Orsi minden erejét összeszedve futott a többi gyerek elöl és után, és elismerő pillantásokat zsebelt be a kieszt bűvőhelyekért. Amikor Léna ipiapaccsal jelezte, hogy beért a célba, Orsi azt kiáltotta: pacs-pacs magam!

Alkonyodott, mikor elbúcsúztak egymástól.

– Léna, a zoknid! – szólt távozó játszótársa után Orsi.

– Maradhat! – intett Léna, és eltűnt az egyik kapu mögött.

Az első iskolanapon Márti néni bemutatta Orsit az osztálynak. A kislány félénken állt a többi gyerek előtt. Szeme sarkából furcsa mozgást látott – egy pár vidáman lógázó lábat, a jobbon fehér, a balon rózsaszín csíkos zoknival, fodorral a tetején.

Léna Orsi legjobb barátnője lett. A nemcsak szerencsét, de barátságot is hozó zoknit nagy becsben tartották. Felhúzták, hogy jól sikerüljön a témazáró, hogy két egyforma bal láb repülhessen a hintán, hogy kivillanjon az osztályképen. Ha messzire is állítanák őket egymástól, kétségtelen, hogy összetartoznak.

ZANTLEITNER LAURA

Kárász és az árvíz

Mindig nagy zörgés-csörgés-csilingelés jelezte már messziről, ha felbukkant a falu határában Kárász, a vándor. Nem volt örömmel látott vendég, nem szaladtak elé a falubeliek, csak a legkisebbek, akikben több kíváncsiság élt, mint félsz, mert Kárász mogorva volt.

És szegény. Olyan szegény, hogy mindenét magával hordta. Jó erősen a hátára kötözve cipelte a nagy batyut, ami meg nem fért bele, vagy gyakrabban volt rá szüksége, azt a zsebeiben vagy a nyakában lógó zsinegen hordta. Lóbálózott a zsinegen egy kanál és egy pléhtányér – ezekkel evett, ha éppen akadt egy kis kása vagy leves, amivel megkínálták, és ezek okozták a csörgés-csilingelés nagyját, ahogy minden lépésénél – csirr, csörr, csirr, csörr – összeütődtek.

A zsineget soha nem akasztotta le a nyakából, a köteleket, melyekkel a batyut rögzítette, éjszakára sem oldotta el. Inkább az oldalára fekve aludt ott, ahol érte az éjszaka, szerencsés napokon, amikor jólelkű gazdánál kopogtatott, pajtáiban, szalmán, máskor künn a szabadban, lombos fák alatt. Nevettek rajta eleget a faluban, ugyan, milyen ostobaság így féltetni azt a pár rongyos ruhát, amivel megtömhette a batyut, hát még a pléhtányért meg a kanalat. Kárászt mindez nem érdekelte, a gúnyolódókkal nem állt szóba, jött és ment, ahogy a kedve diktálta. Néha esztendeig nem

látták, néha csak hetek teltek el a faluban a jellegzetes csörömpölés nélkül.

Kárász nem volt pletykás természet, sőt, kifejezetten szófukar volt, így hát jócskán meglepődtek a falubeliek, amikor egy nap úgy tűnt fel a láthatáron, hogy már messziről kiabált valamit. A távolság meg a sietős lépteket kísérő, a szokásosnál is nagyobb zenebona miatt nem értették, mit akar, míg egészen közel nem ért.

– Meneküljete! – kiabálta Kárász. – Meneküljete, jön az ár, jön az ár! Átszakadt a gát, nemsokára elönt mindent a hömpölygő víz, jaj, siessetek, fussatok!

– De hát hogy hagyhatnánk itt mindenünk? Mi lesz a jószággal, mi lesz a veteményünkkel, a házainkkal? Nem mehetünk innen sehová, meg kell védenünk, ami a miénk – felelték a megrettent falubeliek.

De Kárász ezt már alig hallotta. Alighogy a magára rótt kötelességét megtette, és figyelmeztette az embereket, futott tovább csörömpölve, el, el, messzire az ár elől.

– És még engem tartanak ostobának! – dohogott magában, miközben szuszogva, lihegve felfutott batyujával a legközelebbi domb tetejére, onnan nézett vissza a falura és az árral farkasszemet néző emberek az övénel százszorta erősebb, láthatatlan kötelékeire.

JANECSKÓ KATA

Szerződéseim

Anyával pár hete szerződést kötöttünk.
Ha nem húzom a húgom haját,
vita nélkül mosok fogat,
legalább belenyalok a tökfőzelékbe,
a vécére legfeljebb egy könyvet viszek,
pontosan vezetem a leckefüzetem,
a telefonja nem csipog az értekezlet
közben, hogy megint
otthon hagytam a tornacuccom
(már amennyiben reggel
minimum háromszor figyelmeztetett):
kapok egy kiskutyát!
Mindent leírtunk egy vonalasba,
tollal, kiradírozhatatlanul,
és aláírtuk a teljes nevünket,
a helyet, a napot, a hónapot, az évet,
ahogy a felnőttek szokták.
Az utolsó pillanatban került bele,
hogy plüssel nem szúrhatja ki a szemem,
a kiskutya csakis igazi lehet.

Hogy törpe tacsó vagy bernáthegyi,
az már egyre megy!
Szóval én most teljesítem a vállalásaimat:
a húgom nem nyafog, a fogaim hófehérek.

Anya pár hete sokat hümmög.
Apa szerint valami kiskaput keres,
gondolom, hogy a kutya beférhessen rajta,
mikor a megállapodásunk lejár.
Vele, mikor végre megérkezik,
elég lesz egy szóban-ugatásban
kötött egyezség is.
Határozatlan idejű lesz és feloldhatatlan.
Nem zsúfoljuk tele feltételekkel.
Annyi áll majd benne,
hogy a szerződő felek
a barátságért barátsággal fizetnek.

GYŐRI-SIMON DÓRA

Plüssel nem
szúrhatod ki a szemem,
a kiskutya csakis
igazi lehet!
aláírás:...

átvétel:
látum:...

Lábujjhegyen

Szellő jár a kertben:
lábujjhegyen lépdél,
napsugarat penget,
táncol falevéllel.

Csuklómhoz kötözöm,
megfeszül a zsineg.
Zsineg végén a nyár:
papírsárkány libeg.

Eloldom, repüljön...
messze, mint a madár.
Jövőre, ugyanitt,
ha akar, megtalál!

BÚTH EMÍLIA

BENEDEK VIRÁG
rajzai

Cipőfűző

A cipőfűzőt bekötöm
és kioldom, ha levezem
szobámba érve a cipőm.
Könnyen megy, de nem feledem,
milyen volt ovis koromban,
amikor sírva tanultam,
és gonosz csúfot űző
tárgy volt a cipőfűző.
Nagynak reszket a keze,
ha fölveszi a cipőt,
szorosra kötöm a fűzőt,
nehogy megbotoljon benne,
és kezét vagy lábát törje,
mert családuk is összetörne:
a fűző minket így köt össze.

FECESKE CSABA

Számos különféle kötésről és oldásról olvashattál a lapszámban – vajon melyik kötötte le a figyelmedet? Kit vagy mit kötnél össze kivel vagy mivel? Varázsígét használnál vagy madzagot? Kémiai kötést vagy vasláncot? Látható vagy láthatatlan, oldható vagy oldhatatlan a kötésed?

Írd meg, meséld el, fessd le vagy készíts társaiddal színházi jelenetet!

Várjuk az egyéni és csoportos pályaműveket a szerkesztőség elektronikus [info@szitakoto.com] vagy postacímén **2024. november 4-ig**.

A legérdekesebb munkák alkotóit megjutalmazzuk!

Varázs- kötés

ISSN 1789-4972

9 771789 497244

03

Ár: 1260 Ft